

XXV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ТРЕТА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневникъ

НА

54. заседание

Вторникъ, 17 мартъ 1942 г.

(Открито въ 16 ч. 55 м.)

Председателствувалъ подпредседателъ Димитъръ Пешевъ. Секретари: Николай Султановъ и Стефанъ Багриловъ

СЪДЪРЖАНИЕ:

Стр.

Стр.

Съобщения:

Отпуски	1115
Питане	1115
Предложение	1115
Законопроекти	1115

По дневния редъ:

Благодарностъ отъ видинския народенъ представителъ Иванъ Петровъ Недѣлковъ, отъ името на пострадалото население на гр. Видинъ, къмъ правителството за взетитѣ мѣрки и дадената помощъ на пострадалото население	1116
Говорили: И. Недѣлковъ	1116
Н. Мушановъ	1117
М-ръ П. Габровски	1117

Отговоръ на питането на народния представителъ Петко Стайновъ до председателя на Народното

събрание относно неотговарянето му на питането му за тайнитѣ радиостанции

Говорили: Запитвачъ П. Стайновъ

Подпредс. Д. Пешевъ

Законопроектъ за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за уреждане на вътрешната търговия (Второ четене)

Говорили: Докл. С. Станчевъ

Д-ръ Н. Минковъ

И. Петровъ

Н. Василевъ

А. Радоловъ

М-ръ д-ръ С. Загоровъ

Д. Андреевъ

Дневенъ редъ за следващото заседание

Председателствувашъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Пристигватъ нужниятъ брой народни представители. Обявявамъ заседанието за открито.

(Отсъствуватъ народнитѣ представители: Александъръ Гатевъ, Александъръ Карапетровъ, Атанасъ Поповъ, Борисъ Мончевъ, Борисъ Поповъ, Василь Чобановъ, Василь Велчевъ, Василь Цвѣтковъ, Гаврилъ Ленковъ, Георги Рашковъ, Георги Чалбуровъ, Георги Миковъ, д-ръ Георги Рафаиловъ, Димитъръ Киревъ, Дончо Узуновъ, Дочо Христовъ, Дѣлчо Тодоровъ, Екимъ Екимовъ, Запрянь Клявковъ, Иванъ Райчевъ, Иванъ Гърковъ, Игнатъ Хайдудовъ, Иванъ Керемидчиевъ, Киро Арнаудовъ, Маринъ Тютюнджиевъ, Матю Ивановъ, Милети Начовъ, Найдень Андреевъ, Найдень Райновъ, Никола Логофетовъ, Панайотъ Станковъ, Петъръ Грънчаровъ, Петъръ Думановъ, арх. Петъръ Дограмаджиевъ, Светославъ Славовъ, Славейко Василевъ и Стефанъ Керкенезовъ)

Има да ви направя, г-да народни представители, следнитѣ съобщения.

Разрешенъ е отпускъ на следнитѣ г-да народни представители:

Александъръ Загоровъ	— 1 день;
Атанасъ Поповъ	— 1 день;
Атанасъ Цвѣтковъ	— 1 день;
Василь Велчевъ	— 1 день;
Георги Рашковъ	— 4 дни;
Георги Михайловъ	— 11 дни;
Гето Кръстевъ	— 1 день;
Дени Костовъ	— 2 дена;
Инж. Димитъръ Митковъ	— 4 дни;
Дочо Христовъ	— 2 дена;
Дѣлчо Тодоровъ	— 4 дни;
Запрянь Клявковъ	— 4 дни;
Иванъ Керемидчиевъ	— 1 день;
Игнатъ Хайдудовъ	— 1 день;
Лазаръ Поповъ	— 4 дни;
Матю Ивановъ	— 5 дни;
Найдень Андреевъ	— 4 дни;
Недѣлчо Куюмджиевъ	— 1 день;

Петъръ Думановъ — 2 дена;

Петъръ Савовъ — 1 день;

Рашко Атанасовъ — 2 дена, и

Серафимъ Георгиевъ — 2 дена.

Народниятъ представителъ г-нъ д-ръ Георги Рафаиловъ иска да му бѣде разрешенъ 5-дневенъ отпускъ по болестъ. Ползувалъ се е досега съ 45 дни отпускъ по болестъ. Съгласно правилника, трѣбва да се иска съгласието на Народното събрание. Които сж съгласни да се разреши на народния представителъ д-ръ Георги Рафаиловъ 5 дни отпускъ по болестъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Постѣпило е питане отъ народния представителъ г-нъ Спасъ Ганевъ до председателя на XXV обикновено Народно събрание по въпроса за неотговаряне на питането му до г-на министра на правосъдието.

На питането ще бѣде отговорено.

Постѣпили сж:

Отъ Министерството на общественитѣ сгради, пжтищата и благоустройството — предложение за одобрение XXI постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 19 септемврий 1941 г., протоколъ № 156 — относно пжтната настилка.

Отъ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти — законопроектъ за закриването на изравнителната смѣтка „Кожина, тлъстини, кръвъ и др.“ при Софийския клонъ на Българската земедѣлска и кооперативна банка и внасяне на сумитѣ въ приходъ на държавното съхранище.

Отъ Министерството на финанситѣ — законопроектъ за допълнителенъ бюджетенъ кредитъ по бюджета на Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти за 1942 бюджетна година въ размѣръ на 3.100.000 л.

Отъ Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ — законопроектъ за измѣнение и допълнение на закона за разрешаване на министра на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ да поеме задължение за нуждитѣ на Главната дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата въ размѣръ на 2.700.000.000 л., платими за повече отъ три бюджетни години.

Раздадени сж на г-да народните представители и ще бъдат поставени на дневен редъ.

Има думата народният представител г-нъ Иванъ Петровъ Недѣлковъ.

Иванъ Петровъ Недѣлковъ: (Отъ трибуната) Уважаеми г-да народни представители! Нещастieto, което сполетѣ града Видинъ и видинскитѣ граждани, чийто избраникъ съмъ, и всичко това, което бѣ извършено, за да бъдатъ спасявани пострадалитѣ граждани и градъ Видинъ, ме застава да взема думата, за да мога, отъ наблюденията, които имахъ лично тамъ презъ цѣлото време на това голѣмо бедствие, да изкажа преди всичко отъ името на видинскитѣ граждани голѣмата имъ благодарностъ къмъ българското правителство. Защото, наистина, колкото бѣ голѣмо нещастieto за Видинъ и видинскитѣ граждани, толкова сжщо бѣ голѣма утехата и надеждата на това бедствуващо население, когато още въ първитѣ моменти то видѣ голѣмата грижа и заинтересуваностъ, които прояви правителството. Още отъ първия день при нахлуване на водитѣ ние бѣхме свидетели на първата проява на грижи отъ страна на правителството, съ идването на министъра на вътрешнитѣ работи г-нъ Габровски лично въ Видинъ.

Не ще се спираме да описваме ужаситѣ и напипанията на видинското гражданство, защото, наистина, едва ли могѣхъ нѣкой да опише това, което то изживѣ въ тия десетина дни. Чувствувамъ се щастливъ, г-да народни представители, че съмъ членъ на Парламента, който винаги дава безрезервна подкрепа на правителството на министъръ-председателя г-нъ Богданъ Филовъ. Съ голѣмитѣ грижи, съ голѣмата сериозностъ, която винаги е проявявало българското правителство за успѣха на българския народъ, то подчерта, че е годно въ дни на нещастие и бедствие, които сполетяватъ частъ отъ България, да даде това, което е възможно да даде държавата. Още съ явяването на г-на министъра на вътрешнитѣ работи въ Враца азъ бѣхъ въ връзка съ него, тъй като заедно тръгнахме отъ София, и зная даванитѣ отъ него нареждания най-напредъ за хлѣбъ и топливо. Още съ нашето стигане въ Видболъ, ние видѣхме да следватъ вагонитѣ съ хлѣбъ и топливо. Наистина азъ тукъ не мога да не подчертая, че и българскиятъ желѣзничаръ доблестно изпълни своя дългъ, защото при тѣзи изключителни моменти и при това положение, въ което се намиратъ нашитѣ желѣзници, той направи всичко възможно, за да се започне веднага продоволствуването на бедствуващото население въ Видинъ. Г-нъ министърътъ въ всѣки пунктъ даваше своитѣ умѣстни и навременни разпореждания, за да може нашиятъ областенъ директоръ г-нъ Цанко Каракуневъ, който го придружаваше, да продължи следъ това по-нататкъ грижитѣ за населението като представителъ на министъра.

Г-да народни представители! Азъ искамъ тукъ да ви изтъкна наистина въ какъвъ правъ пътъ върви днешното управление при подбора на своитѣ чиновници на голѣмитѣ отговорни мѣста. Азъ бихъ желалъ отъ това мѣсто да отправя единъ апелъ: нека българскиятъ чиновникъ, нека народниятъ служителъ да не прави повече отъ това, което направи нашиятъ областенъ директоръ г-нъ Цанко Каракуневъ. Презъ всичкото време, день и нощ, той не мръдна отъ своя постъ. Азъ, който бѣхъ непосредствено винаги въ връзка чрезъ телефона отъ Видинъ съ него, можахъ да видя какъ този човѣкъ не отстъпи предъ нищо, не признаваше никаква почивка и съ своя здравъ разумъ и съ своята енергичностъ можа да изпълни дългъ си така, както трѣбваше, за да бъдатъ спасени видинскитѣ граждани. Азъ дължа тукъ да изкажа благодарността на видинскитѣ граждани преди всичко къмъ българската войска. Когато презъ нощитѣ азъ стояхъ въ общинското управление и мисълта ми се носеше къмъ онова, което прави нашиятъ войникъ, въ този моментъ моята мисль бѣ и при васъ, като си спомняхъ съ какъвъ ентузиазъмъ, безъ дебати, съ акламации, народнитѣ представители сж гласували бюджетитѣ за нашата войска. Вашата вѣра, вашата надежда, г-да народни представители, се оправда. Ние видѣхме отъ генерала-инспекторъ на инженернитѣ войски г-нъ Христовъ, до офицеритѣ, подофицеритѣ и войницитѣ — всички да устояватъ седемъ дни безъ почивка, да се борятъ съ стихията, за да може всѣки новъ моментъ да бѣде използванъ и да пренесатъ видинското гражданство на по-сигурно мѣсто. Тѣ евакуираха около 19.000 жители на Видинъ. Тамъ азъ можахъ, да наблюдавамъ наши войници отъ всички краища на България, какъ всѣки единъ отъ тѣхъ чувствуваше, че спасява свой братъ, своя сестра, свое дете.

И азъ отъ тукъ отправямъ своята благодарностъ къмъ тия млади момци. Тѣ достойно замѣстиха бойцитѣ на фронта, тѣ сж достойни замѣстници на своитѣ бащи и дѣди, защото, въпрѣки природната стихия, която бѣше толкова жестока къмъ Видинъ и видинци, тѣ можахъ да я преодолятъ, можахъ да завършатъ на 14 мартъ евакуацията на гр. Видинъ, безъ да се даде нито една човѣшка жертва, нито една войнишка жертва. (Ржкоплѣскания) Това говори за умѣлото ржководство на войската отъ нейнитѣ началници и за добросъвестно изпълнение дългъ отъ нашия войникъ.

Г-да народни представители! Дейността на правителството и на войската по бедствието, което дойде ненадейно за гр. Видинъ, трѣбваше да бѣде помрачена отъ хора, които искаха да използватъ това положение. Азъ бѣхъ много изненаданъ онзи день, когато, идвайки отъ Видинъ въ София, трѣбваше да чувамъ запитвания: не можа ли да се предотврати това наводнение? Вѣрно ли е, че има 1000-2000 жертви? — Заявявамъ ви, г-да народни представители, че бедствието не можеше да се предотврати, защото никакви сведения не идваха отъ никъде за такова голѣмо покачване на водитѣ. Нещастieto за Видинъ дойде вследствие задръстването на ледоветѣ, които направиха предъ самия гр. Видинъ баражъ, а сжщо така и по-надолу на 1-1½ км. при островъ Богданъ направиха другъ баражъ. Водитѣ нѣмаше откъде да се отечатъ и навлѣзоха въ Видинъ.

При навлизането на водитѣ азъ дължа да подчертая, г-да народни представители, колко голѣма роля изигра нашата учаща младежъ. Азъ моля народното представителство да върва въ нашитѣ деца. Азъ видѣхъ какъ нашитѣ млади бранници, безъ да се спратъ предъ водната стихия, въпрѣки всички трудности отъ течащитѣ ледени блокове, кой съ лодка, кой съ плаване, вдигаха населението отъ къща на къща. Азъ видѣхъ цѣлата учаща се младежъ да обхожда всѣка наводнена къща, за да измъкне гражданството. Затова ние завършихме нещастieto само съ 7 човѣшки жертви. Следствие на тая борба, която водѣ нашата младежъ, особено учащата се, и поради предварителното предупреждение чрезъ биенето камбанитѣ на черквитѣ — нареждане за което даде кметътъ — можа да се предупреди населението и да се спасятъ гражданитѣ.

Г-да народни представители! Въ този моментъ не може сжщо така да не подчертая особеното внимание, проявено отъ Дирекцията за общественѣ грижи по продоволствието — за хлѣбъ, топливо, одеяла. Министерството на вътрешнитѣ работи тукъ можа да подчертае, че нашата здравна властъ по всички линии е готова въ всѣки моментъ да даде съдействие на българския народъ. Поради това ние можахме да видимъ още на втория день отъ нещастieto да се раздадатъ достатъчно дрехи, на голитѣ, а сжщо така и топла храна. Ние можахме още на втория день да видимъ да се проявява и нашиятъ „Червенъ кръстъ“. Милосърднитѣ сестри се явиха още на втория день, за да дадатъ на малкитѣ деца млѣко, дрешки, одеяла, да ги затоплятъ и нахранятъ.

Г-да народни представители! Дължа да изкажа голѣмата благодарностъ на видинскитѣ граждани къмъ всички организации и къмъ всички лица, които отдѣлиха отъ своитѣ сръдства, за да подкрепятъ пострадалото видинско гражданство. Радва ме това, което тѣ отдѣлиха, но още повече азъ, като народенъ представител, се радвамъ на тая солидарностъ за самопомощъ, която говори за единството на българския народъ и за нашата готовностъ да подкрепимъ презъ всѣко време бедствуващитѣ български граждани.

Г-да народни представители! Наистина нещастieto за видинското гражданство е голѣмо. Отъ това мѣсто азъ дължа да изкажа голѣмата благодарностъ на всички, които помогнаха, за да бъдатъ спасявани видинскитѣ граждани. Не ща да се спирамъ върху голѣмитѣ материални щети, които понасятъ държавни, обществени и частни сгради, имуществото на държавата и на частнитѣ граждани, които щети може би вече надминаватъ милиарди. Наистина дотукъ е нещастieto, но отъ тукъ нататкъ почва трагедията на видинското гражданство, защото, следъ като видинскитѣ граждани се върнатъ въ Видинъ следъ оттеглянето на водитѣ, половината или две трети отъ тѣхъ ще намѣрятъ своитѣ къщи разрушени. Но азъ съмъ съ пълната вѣра, че така, както досега правителството изпълни своя дългъ и своята грижа, и занаятъ то ще направи всичко възможно, което силитѣ му позволяватъ, за да бъдатъ подкрепени видинскитѣ граждани.

и да бъде възстановен гр. Видинъ. За Видинъ, който никога не е бил превземан от неприятел, а само Дунавът го победи, за Видинския край, който в 1919 г. изхранваше цяла България, ние сме с пълната вяра, че българският народ и българската държава ще дадат всичко, което може, за да бъде възстановен гр. Видинъ и за да може видинското гражданство да приобщи отново усилията си за велика България. (Ръкоплъскания)

Преди да слъза отъ трибуната, г-да народни представители, азъ ще кажа: наистина, водитъ на Дунавъ унищожиха моето състояние, може да съмъ безъ домъ и по-къщина, но това, което направи българската войска, което направи българското правителство, солидарността на българския народъ, мене ме радва. Азъ слизамъ отъ трибуната с пълната вяра, че въ утрешния денъ ще видимъ възобновенъ гр. Видинъ, ободрени видинските граждани, и ние ще вървимъ само къмъ възходъ за преуспяха на българската нация. (Ръкоплъскания)

Никола Мушановъ: Моля, г-не председателю, да кажа две думи.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Председатството е готово да отговори на питането на народния представител г-нъ Петко Стайновъ.

Никола Мушановъ: Би било желателно, следъ като народниятъ представител ви говори за нещастieto въ Видинъ, отговорниятъ министъръ на вътрешните работи да вземѣше думата и да ни направи едно изложение. Такъвъ е редътъ. Не народни представители говорятъ за народните бедствия, а отговорните министри. И азъ се чужда какъ г-нъ министърътъ на вътрешните работи досега не е взелъ думата, за да даде нужните освѣтления на г-да народните представители по това бедствие и за мърките, взети отъ правителството за подпомагане пострадалитъ.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата г-нъ министърътъ на вътрешните работи.

Министъръ Петъръ Габровски: Редътъ, за който говори г-нъ Мушановъ, се отнася за ония времена, когато правителствата и отговорните министри повече говорѣха, а по-малко действуваха. (Смѣхъ) Днешното правителство, въ моменти на обществено бедствие, схваща своя дългъ преди всичко да действува и, следъ като завърши своята работа и изпълни дълга си като правителство, тогава да даде отчетъ и предъ Парламента, и предъ обществото. (Ръкоплъскания)

Г-да народни представители! Принципътъ въ днешната национална, социална държава е, общественитъ бедствия и тѣхнитъ последици да не падатъ само въ тежестъ на засегнатитъ, а да се понасятъ споредъ възможноститъ отъ всички, като държавата своевременно вземе мѣрки, за да облекчи страданиято и за да подпомогне пострадалитъ. Отъ първия моментъ на бедствието въ Видинъ и другитъ крайдунавски градове правителството изпълнява своя дългъ. Васъ ви сж известни мѣрките, които се вземаха. Считаю за свой дългъ да ви кажа, че правителството нѣма да престане нито за моментъ да взема необходимитъ мѣрки и да даде онази помощ, която сж огледъ на срѣдствата и другитъ възможности ще може да се даде. Тогава ще дамъ единъ по-подробенъ отчетъ на народните представители. (Ръкоплъскания)

Тодоръ Кожухаровъ: Дългъ бѣ на правителството да даде нужните освѣтления на народните представители.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Петко Стайновъ да прочете питането си.

Никола Мушановъ: Това не е отговоръ, г-не министре! Азъ искамъ за Вашитъ действия да ми кажете, а не за Вашия дългъ.

Министъръ Петъръ Габровски: Нима Вие не слушате радио, нима Вие не четете вестници, нима Вие не знаете какво стана и какво става въ Видинъ?

Никола Мушановъ: Преди да чета вестниците, азъ искамъ да зная какво ще каже министърътъ. За мене е важно министърътъ какво ще каже, а не какво пишатъ вестниците.

Министъръ Петъръ Габровски: Министърътъ, преди да дойде въ Парламента, каза чрезъ вестницитъ на цѣлия български народъ какво е положението.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Моля Ви се, г-нъ Мушановъ!

Тодоръ Кожухаровъ: Това не е въ духа на новото време. Парламентътъ не може да се направлява отъ вестници, бѣ джанъмъ!

Никола Мушановъ: Азъ искамъ да зная какви сж послѣдствията отъ бедствието.

Тодоръ Кожухаровъ: Значи, да четемъ вестници!

Министъръ Петъръ Габровски: Та нима Вие не сте осведоменъ за бедствието, г-нъ Кожухаровъ, та искате тукъ да се осведомите наново? Нѣма ли тогава да обрънемъ този Парламентъ само на говорилня и на мѣсто за обяснения на нѣща, които сж ясни?

Тодоръ Кожухаровъ: Азъ ще трѣбва да Ви кажа...

Министъръ Петъръ Габровски: Нищо нѣма да ми кажете. По такива въпроси нѣма да се ръководите само отъ личнитъ си съображения, а, напротивъ, ще следвате онѣя начала, които сж възприети тукъ.

Тодоръ Кожухаровъ: Азъ Ви увѣрявамъ, че ние не сме осведомени. Ако знаете какви слухове циркулиратъ въ София въ връзка съ наводнението въ Видинъ, Вие ще разберете колко необходимо е Вашето изложение тукъ. Градътъ е наводненъ сж тревожни слухове. Азъ чуохъ да разправяне за удавени стотици и хиляди хора. Въ това отношение Вие дължехте на българския Парламентъ едно обяснение.

Министъръ Петъръ Габровски: Фактътъ, че се говори за стотици и хиляди удавени, показва, че тѣзи хора, които Вие сте слушали, сж несериозни.

Тодоръ Кожухаровъ: Тукъ има народни представители, на които Вие сте длъжни да давате отчетъ за всѣки отъ дѣленъ случай. Азъ защитавамъ престижа на българския Парламентъ.

Министъръ Петъръ Габровски: Азъ ще кажа броя на жертвитъ, когато бѣде окончателно установенъ. Недейте се влаци по ума на несериознитъ, защото който слуша несериознитъ, самъ ще стане несериозенъ.

Тодоръ Кожухаровъ: Ние не сме автомати!

Министъръ Петъръ Габровски: Нима, г-да народни представители, правителството не би станало несериозно, ако дойда въ единъ моментъ да ви кажа окончателната цифра на жертвитъ, когато още цѣлата вода отъ Видинъ не се е оттеглила и когато всички къщи не сж очистени? Жертвитъ ще се установятъ, когато се завърши почистването на града. Заявявамъ, че до този моментъ има 7 жертви. Колко ще бждатъ, ще се установи подире.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Петко Стайновъ да прочете питането си.

Петко Стайновъ: (Отъ трибуната) Г-да! И азъ трѣбва да изкажа съжаление, че правителството има съвсемъ превратно понятие за контрола на Парламента въ този моментъ. (Чете)

„Господине председателю! Ето вече десетъ дни, откакто сжмъ отправилъ питане до министра на желѣзницитъ, сж което го питахъ какви мѣрки е взелъ за откриване на тайни радиостанции, за които има основателно подозрение, че работятъ въ България, а сжщо да отговори, дали е готовъ да приложи къмъ ония отъ тѣхъ, които биха били открити отъ неговитъ органи, или му се посочи отъ частна лица, где работятъ въ България, всичкитъ санкции на законъ. На това питане, което не изисква толкова дълги проучвания, за да се даде отговоръ, като се държи смѣтка за поставенитъ въпроси, министърътъ на желѣзницитъ още не е отговорилъ.

Преди близу четири месеца бяхъ подалъ друго питане заедно съ други колеги до министра на вътрешнитѣ работи, за счуване прозорциѣ на едно здание — канцелария на една чужда легация. И на това питане не ми е отговорено. Моля Ви да ми отговорите, г-не председателю, препратени ли сѣхъ питанята ми навреме до надлежитѣ министри и не считате ли, че е необходимо да ги подканите, за да дадатъ по-скоро отговора си въ Народното събрание?

Самата конституция, а още повече правилникътъ за вътрешния редъ на Народното събрание сѣхъ осветили правото на народнитѣ представители да подаватъ питання до министритѣ. Това право е една отъ основитѣ на парламентарния контролъ. Азъ зная, че министрътъ има право да опредѣли деня, когато ще смѣтне, че е готовъ да отговори. Но не считате ли, че съ такива дълги отлагания да се даде отговоръ на поставени отъ народния представител въпроси се прави неефикасенъ всѣки парламентаренъ контролъ?

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Става правъ) Г-да народни представители! На питането на г-нъ Петко Стайновъ, отправено до председателството, азъ мога да ви дамъ само единъ формаленъ отговоръ. Председателството изпълнява онова, което е въ негово задължение по питаннята, адресирани чрезъ него до г-да министритѣ.

Конкретно питането, за което става въпросъ сега, е постъпило въ Народното събрание на 4 мартъ и веднага, следъ като е било съобщено на г-да народнитѣ представители, е било препратено на г-на министра на желѣзницитѣ. Съгласно установената практика, на 12 мартъ т. г. отъ канцеларията на Народното събрание е изпратено едно напомнително писмо до г-на министра на желѣзницитѣ по сжщото питане, въ отговоръ на което е постъпило слѣдното писмо: (Чете) „Тукъ, Господина Председателя на Народното събрание.

Господине Председателю! Въ отговоръ на писмото Ви № 1236, отъ 12 мартъ 1942 г., честь ми е да Ви съобща, че техническитѣ измѣрвания, които сѣхъ необходими, за да се отговори на питането, и които се правятъ сега, не сѣхъ още завършени.“

Г-нъ министрътъ на желѣзницитѣ, за да даде своя отговоръ, вѣроятно смѣта за необходимо да събере известни сведения отъ технически характеръ, събирането на които, предполагамъ, оправдава досегашното забавяне отговора на подаденото питане.

Въ всѣки случай председателството, както въ конкретния случай, така и въ всички подобни случаи, изпълнява своя дългъ. То напомня периодически на г-да министритѣ за питаннята. И ако на тѣхъ не се получава отговоръ толкова своевременно, колкото г-да народнитѣ представители смѣтатъ, предполагамъ, че за това ще има нѣкакви причини, отговорностъ за които носятъ изключително г-да министритѣ.

Председателството не е въ състояние да каже нѣщо повече отъ онова, което сега ви съобщава — че то прави завсѣщото отъ него и ще продължава да го прави въ интереса на контрола, който упражнява Народното събрание, контролъ, който председателството цени и ефикасното провеждане на който то смѣта, че гарантира чрезъ тѣзи действия, които върши, единствено напомняванията, които сѣхъ въ неговитѣ възможности.

Минаваме на дневенъ редъ. Точка първа:

Второ четене на законопроекта за измѣнение и допълнение наредбата-законъ за уреждане на вътрешната търговия.

Има думата докладчикътъ г-нъ Сирко Станчевъ да докладва законопроекта.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: (Чете) Г-да народни представители! Внесениятъ за разглеждане законопроектъ за вътрешната търговия ми дава основание да направя предъ васъ единъ кратъкъ прегледъ на днешното стопанско положение и на състоянието на вътрешния пазаръ у насъ, за да извлѣчемъ следъ това съответнитѣ заключения и поуки, които сторенитѣ грѣшки или извършени пропуски ни налагаатъ. Това се налага, за да бѣде поставено въ по-добъръ редъ производството, разпредѣлението, размѣната и снабдяването съ стопански блага отъ първа необходимостъ въ тѣзи тежки за народа ни времена.

Общозвестна е дълбоката причинна връзка, която съществува между войната и стопанството. Тоталниятъ характеръ на войната ангажира всички морални и мате-

риални сили на нацията и налага върховни напрежения въ цѣлостния вътрешенъ, интелектуаленъ, икономически и стопански животъ. Върху държавата и общото народно стопанство падатъ тежкитѣ грижи за осигуряване прехраната на населението и войската и запасяването ѝ съ достатъчно облѣкло, бойни и други материали, за да се изнесе успѣшно крайната победа надъ неприятеля.

Новитѣ идеи, носени отъ силитѣ на Осъта, събориха стария свѣтъ на стопански либерализмъ, като социал-политическа и финансово-стопанска школа, и откриха широкия друмъ на модерното организиране на държавата съ огледъ на обществения и националенъ интересъ. Въ борбата на животъ и смъртъ старата частно-стопанска система биде поразена и отстъпи мѣсто на новата обществено-стопанска система. Нуждитѣ на живота издигнаха решително държавния интересъ надъ личния, надъ егоистичния интересъ на индивида. Събуди се съвѣстътъ на дѣловия свѣтъ и осъзна социалната отговорностъ на капитала и стопанскитѣ фактори. Разбира се, че колкото повече се укрепваше държавата като вътрешно и сцѣплено политическо единство, толкова повече се издигаше съзнанието за върховенството на нацията. Тѣзи нови основни разбирания, които укрепаха все повече идеята за силната държава, позволяваха все по-големата държавна намѣса въ общостопанския животъ на страната, за да се защити казаканиятъ общественъ и националенъ интересъ. Тази държавна намѣса прескочи границитѣ на обикновения контролъ въ стопанския животъ, за да поеме непосредствено въ свой ръце ръководството. Така се стигна до днешното управлявано или тѣй нареченото дирижирано стопанство.

Г-да народни представители! Войната обуслови развитието на стопанския животъ и въ нашата страна. Общоевропейската стопанска дружностъ и въ частностъ нарастналитѣ нужди на обединеното ни отечество наложиха и на нашето правителство да вземе по-строги мѣрки въ областта на стопанството. Силната ръка на държавата отбеляза постепенно мѣрkitѣ за поддържане и засилване на земеделското и индустриалното производство, борбата за задържане ценитѣ и регулиране на доходитѣ и уреждане на консумацията, чрезъ постоянното възприемане и прилагане системата на разпредѣлението. На свой редъ приобщаването на Добруджа, Македония, Западнитѣ покрайнини и Бѣломорска Тракия къмъ общата майка-родина увеличи нуждитѣ на държавата, предизвика нови голѣми бюджетни и други разходи и наложи извънредни мѣрки за по-обилното финансиране на държавата.

Изхождайки отъ основната предпоставка, че земеделското стопанство е голѣмата доминираща частъ отъ общото ни народно стопанство и че земеделството е основата на социалния и стопански животъ на България, трѣбва да зесегнемъ накратко и петгодишния земеделско-стопански планъ за периода 1942-1946 г., изработенъ отъ Министерството на земеделството и държавнитѣ имоти. Установявайки принципнитѣ положения за нашата земеделска политика, въ този планъ сѣхъ посочени необходимитѣ предпоставки, като е пожелано да се намѣри по-сигурна база за по-нататъшното благоприятно развитие на нашето земеделско производство. За нашата тема отъ петгодишния земеделско-стопански планъ ни интересува главно отдѣлтъ за пласмента и ценитѣ на земеделскитѣ произведения.

Петгодишниятъ планъ на Министерството на земеделството е полезенъ опитъ да се начертаятъ основнитѣ мѣрки за по-правилното ръководене на едно голѣмо ведомство отъ общата държавна администрация. Но като дѣло само на едно министерство този петгодишенъ планъ нѣма онова голѣмо значение, което единъ цѣлостенъ държавенъ планъ би начерталъ за развитието и напредъка на общобългарското народно стопанство.

Досега дѣйствиващитѣ закони за регламентиране и контролъ на износа не всѣкога сѣхъ давали възможностъ да се защити достатъчно производителътъ и консуматорътъ отъ естествения стремежъ на посрѣдника за осмѣствяване на по-голѣми печалби. Новиятъ законопроектъ за вътрешната търговия, като държи смѣтка за това, признава полезната роля на посрѣдника за размѣната на стопанскитѣ блага, но регламентира много по-строга неговата дейностъ, за да не му позволи да осмѣствява извънредна свръхпечалба въ вреда на производителя и на консуматора.

Нуждно е, г-да, на това мѣсто да се пояснимъ и установимъ, че политико-стопанската ни структура почива на частната собственостъ и на личния починъ и рискъ и че новитѣ икономически и стопански разбирания общопризнаватъ и потвърдяватъ полезността и широкия размахъ

на частната стопанска инициатива, та се стараят да ѝ осигурят свободно поле за действие. Спирачка е създадена само до определяне резултатите от тази дейност, въ смисъл, постигнатите печалби да не бъдат установявани прѣко мѣрката, та да увреждат или изкористват общостопанския интерес на всички, които сѣ впрегнати въ дадено производство на стопански блага. При такова признание на работите добре регламентираният посреднически апарат въ размѣната трѣбва да бѣде пазенъ и закрилянъ, и на нѣкои недобре осведомени и некомпетентни срѣди, които желаятъ да прѣскачат лекомислено този апаратъ, ще трѣбва навреме да бѣде показванъ правиятъ пътъ.

И другъ пътъ отъ това мѣсто сѣмъ ималъ възможностъ при нашите специални условия за работа да оправдая, защита и поощря сѣществуването на кооперацията като единъ полезенъ и благотворенъ балансиращъ институтъ въ стопанския животъ на страната и да апелирамъ за похармонично сътрудничество между частната инициатива и нея — разбира се, при предпоставката, че тѣ ще работятъ и ще се състезаватъ всѣкога при равни начала. При такова уяснено положение на работите, домогванията на некомпетентни или демагози да се отстранятъ отъ стопанския животъ на страната тѣзи или онѣзи ангажирани въ стопанството на страната фактори на размѣната, доказали своята опитностъ, познания и устойчивостъ въ ръководените отъ тѣхъ стопански предприятия, за да се замѣнятъ съ съмнителни по стойностъ държавни или други нѣкакви обществени формации, трѣбва да бѣдатъ решително отхвърлени и порицани.

На това мѣсто трѣбва да отхвърлимъ попълзновенията и на нѣкои органи на Министерството на земедѣлието, които, разполагайки съ касите на Българската земедѣлска и кооперативна банка, желаятъ да притурятъ къмъ огромната работа на това министерство и чисто търговски задачи, като смѣсватъ основното и най-важно предназначение на това министерство — да се грижи за земедѣлското производство — и като забравятъ, че има и други ведомства и високи мѣста въ тази държава, които сѣщо тъй добре мислятъ и защитаватъ интересите на българското село и на българския производител изобщо.

Все въ този духъ трѣбва да се направи упрѣкъ и на 5-годишния планъ на Министерството на земедѣлието — въ книгата за пласментъ и цени — гдето се третира една материя отъ ресора на Министерството на търговията и гдето между производителя и търговеца излишно и пакостно се намѣсва демагогията, за да трови иначе добрите отношения и разбирателство, които при днешните регламентирани условия на работа могатъ да бѣдатъ най-гладко установения между тѣзи два стопански фактора.

Г-да народни представители! Отъ нѣколко години насамъ правителство и Парламентъ могатъ да се похвалятъ съ своите извънредни грижи и съ съсѣдоточено внимание за българското село и за българското земедѣлско производство изобщо. Върху артикулите на нашето земедѣлие ние крепимъ нашия търговски балансъ и въ тѣхното все по-широко развитие търсимъ и източника за самозадоволяване съ сурови материали на нашето индустриално производство. Съ това съзнание за толкова важната и основна роля на българското земедѣлско стопанство ние гласувахме най-големите кредити, а съ дълга редица законодателни мѣроприятия пѣкъ подкрепихме най-осезателно дейността на българския земедѣлецъ-стопанинъ.

Вътрешниятъ търговски стокообмѣнъ съ земедѣлските произведения въ последните години показва едно намаление вследствие по-лошите реколти. Така, напримеръ, земедѣлското производство въ старите предѣли на царството презъ 1940 г., общо взето, е било съ 25% по-малко отъ това презъ 1939 г., а това презъ 1941 г. — съ 15% по-ниско отъ това презъ 1940 г. Ако приемемъ 1939 г. като основна година по обема на земедѣлското производство, можемъ да заключимъ, че намалението презъ 1941 г. е било съ кръгло 36%.

Презъ 1940 г. общиятъ вътрешенъ стоковъ оборотъ е достигналъ до 30 милиарда лева, срещу 28 милиарда лева презъ 1938 г., при който суровите земедѣлски произведения сѣ участвували съ около 35% безъ износа и надъ 50% съ износа.

Г-да народни представители! Съ изключение на засиленото производство въ минните предприятия, хартиената индустрия и увеличението на производството на електрическа енергия, индустриалното производство у насъ отъ войната насамъ бележи изобщо единъ постепененъ упадѣкъ поради липса на суровини и полуфабрикати, нуждни

за осигуряване пълния производственъ капацитетъ на фабричните заведения. Това наложи редица мѣрки отъ страна на правителството за разпредѣление на наличните сурови материали, нареди за производство на точно определени по видъ и качество стоки, фиксиране на нормирани цени и разпредѣление на готовите стоки между едрите и дребните търговци за по-бързо, правилно и евтино достигане до рѣцете на консуматора. Разбира се, че на първо мѣсто стоеше и стои преди всичко задоволяването на нуждите на войската, а следъ това — на гражданското население. Дали всичко това можа да се изпълни въ желания отъ всички ни размѣръ и поредѣкъ, за това ще има да говоримъ малко по-късно.

Липсата на сурови материали се отрази пагубно и въ нѣкои отрасли на занаятчийството. Като се разбира оправданото предпочитане на мѣстната индустрия при разпредѣлението на суровите материали, работеща главно за военни нужди, предъ занаятчийството, можемъ да си обяснимъ още по-тежкото положение, въ което сѣ изпаднали нѣкои занаятчийски отрасли.

Въ тежестъ на занаятчийскитъ доходи и по-високите надници на занаятчийските работници. Изобщо занаятчийтъ сѣ въ тежко положение, и г-тъ министърътъ на търговията трѣбва да помисли сериозно за тѣхното подпомагане. Въ сравнение съ грижите ни за земедѣлецъ-стопанинъ, за българския занаятчия е направено сравнително много по-малко, и той има право да се оплаква отъ това сѣстояние на нѣщата. И затова при последната сесия на Софийската търговско-индустриална камара главниятъ секретаръ на сѣщата справедливо се провикна, че ако за 200.000 работника се полагатъ толкова голѣми грижи поради социални подбуди, нѣма причини да се откаже насърчението и подкрепата на повече отъ 100.000 български занаятчи, голѣма частъ отъ които сѣ въ много по-лошо положение отъ работниците, тъй като тѣ трѣбва да работятъ не само за да изхранватъ себе си и семейството си, но сѣщо така да плащатъ данѣци, наеми и посмѣнителитъ надници на своите работници.

Г-да народни представители! Все въ ходъ съ моето кратко изложение за днешното стопанско положение на страната, трѣбва да спра за кратко вашето внимание и върху увеличението на данѣчните и социални тежести, легнало тъй тежко върху нашето стопанство. Вамъ е добре известно колко частната стопанска дейностъ е чувствителна въ своя широкъ размахъ и обемъ, когато тежките данѣци и разни фискални, отчетни и други мѣжнотии се струпатъ върху главата ѝ. Разбира се, че не можемъ да откажемъ извънредно нарастналите нужди на държавата и нуждата отъ задоволяването имъ. Въ това отношение ние всички имаме високо съзнание за дългъ, което ни повелява въ дни на върховни изпитания да жертвуваме всички лични материални блага за спасяване на държавата. Стопанските деятели не сѣ толкова наивни да мислятъ, че върху общата стопанска разруха личното богатство може да има нѣкаква стойностъ. Въ времена като днешните тѣ съзнаватъ добре социалната роля на капитала и сѣ готови да го употребятъ само въ защита и изграждане на обществения и националенъ интересъ и дружба. Но все пакъ мислимъ, че нашиятъ отличенъ финансовъ министъръ се увлича понѣкога, спира вниманието си повечко, отколкото би трѣбовало, на шушуканията на улицата, на демагогията и на излишните критики и заплахи на нѣкои некомпетентни, озлобени или завистливи срѣди, сконтира въ повечко, отколкото е потребно, бѣдешето и като чели оставя на по-заденъ планъ стопанството, на което досега тъй предано е служилъ.

Димитъръ Марчевъ: Ама че го каза!

Докладчикъ Сирко Станчевъ: Моля уважаемия г-тъ министъръ Божиловъ да не ми се сърди за тази откровеностъ.

Димитъръ Марчевъ: Търговски менталитетъ!

Докладчикъ Сирко Станчевъ: По-нататѣкъ редица социални закони създадоха сѣщо тъй много финансови тежести и редица мѣжнотии за стопанския деятель — до степенъ да не могатъ да се следятъ и помнятъ — та се наложи и на последната занаятчийска работилница да си ангажира юрисконсултъ или друго нарочно лице, за да следи изпълнението на тѣзи закони, наредби, заповѣди, правилници, окръжнии и др. При това социалните мѣроприятия, които създаватъ привилегии за едно или друго сѣсловие и които тежатъ прѣко или косвено на държавния бюджетъ или чрезъ фондовитъ бюджети на народното стопанство, трѣбва да бѣдатъ решително ограничени.

Все във връзка с нашето законодателство трябва от тази трибуна да протестирамъ срещу всички стопански закони, които се поставиха въ действие съ обратна сила. Обръщамъ вниманието ви, г-да народни представители, върху тѣзи допустнати отъ насъ грѣшки и апелирамъ къмъ васъ да пазите ревниво осветенитѣ отъ вѣковетѣ законодателни принципи, особено когато се касае до въпроси отъ материаленъ характеръ.

Димитър Марчевъ: Ехъ тия печалби, тия печалби!

Докладчикъ Сирко Станчевъ: Г-да народни представители! И по въпроса за администриране на народното стопанство могат да бъдат направени нѣкои основателни критики. Въ него се намѣсватъ и министърътъ на търговията, и министърътъ на земедѣлието, и министърътъ на финансите, а при днешната военна обстановка — и министърътъ на войната — една китка, която създава разноезичие и острапява отговорноститѣ. И когато настѣпи скърването, впрѣгаме въ непосредствено действие Министерския съветъ или и самия министър-председателъ. По този пѣтъ върху Министерския съветъ падна ръководството на Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни, а министър-председателътъ пое шефството на Дирекцията за организиране на професиитѣ и Дирекцията за гражданска мобилизация. Да бѣше поне министър-председателътъ освободенъ отъ задължението да управлява и едно друго министерство! Това трѣбва да стане чакъ по-скоро. Разбира се, че въ спороветѣ между две министерства сѣ били проигравани жизнени държавни стопански интереси, и сѣ забавяли сѣ години стопанския напредѣкъ на страната. Ето защо необходимо е да се разграничатъ компетенцитѣ и областитѣ на действие, за да не бждемъ свидетели на сцени, като, напримѣръ, тая — кое министерство да поеме воднитѣ строежи и редица други, които вамъ сѣ добре известни.

Г-да народни представители! Трѣбва да обърнемъ вниманието ви и върху все по-разширяващата се, по обемъ на артикули, дейностъ на Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни. Този държавенъ търговски монополенъ институтъ засега вече близу 29 стокови артикули на нашето стопанство. Това е едно увлѣчение. Знаемъ какъ постепенно монополътъ засега единъ следъ другъ различнитѣ артикули, безъ да се е достатъчно добре обмислялъ и нѣкой другъ начинъ, напримѣръ, чрезъ наличнитѣ организации на действащитѣ стопански деятели, по-лесното, по-евтино и по-добро организиране за постигане на поставената целъ.

Прѣсенъ примѣръ за това имамъ въ решението на Министерския съветъ да включи подъ държавенъ монополенъ режимъ и свинската масъ. Благодарение, обаче, на допитването на г-на министра на търговията до Сдружението на износителитѣ на свинска масъ, това решение се размина, защото се установи, пѣкъ и отъ живота по-твърди, че това сдружение е въ състояние да свърши желаната работа и по-бързо, и по-евтино, и безъ никакви други промѣни и сътресения въ нормалния стопански редъ за търгуване сѣ този артикулъ.

Тукъ именно трѣбва да направя упрѣкъ, че впрѣки създаденитѣ съ законъ професионални организации, за да сътрудничатъ на властта въ провеждане на желани стопански мѣроприятия, тѣ сѣ оставени настрана и до тѣхното компетентно мнение се прибѣгва много рѣдко, за да не кажа почти никакъ. Причината за това е, че на стопанския деятелъ — иначе всеобщо признатъ като предайъ и родолюбивъ българинъ — се гледа, особено въ последно време, съ пакостното подозрение и недоверие, че при евентуално възложена му работа въ защита на общонародни или държавни интереси, той не можелъ да превъзмогне личнитѣ си интереси и че щѣлъ да изкориства за своя лична полза създаденото положение. И, на второ мѣсто, защото нѣкои държавни чиновници — най-неотговорни деятели въ държавната и стопанска машина — макаръ постипили на служба предния день, се считатъ горди да заявяватъ своята компетентностъ по всички въпроси и да пренебрегнатъ мнението на истински компетентнитѣ. Този пакостенъ бюрократиченъ духъ трѣбва да изчезне. На стопанскитѣ професионални организации трѣбва да се погледне съ по-големо доверие и тѣ следва да бждатъ впрегнати въ полезна обществена служба, тъй както и законътъ за създаването имъ предвижда това, и, вървайте ми, резултатитѣ ще бждатъ благодатни.

Колективниятъ опитъ на стопанскитѣ деятели, оформенъ въ мненията и препорѣжитѣ на тѣхнитѣ съюзи, сдружения и други стопански институти, трѣбва да бжде вземанъ подъ внимание, защото той е основата, върху която се гради съ по-големо спокойствие бждещиятъ напредѣкъ въ стопанството.

Куражъ и основания да говоря така ми дава едногодишниятъ вече опитъ съ новосъздадената Централъ за нарочни доставки. Тази централа не е нищо друго, освенъ впрѣгане въ обществена служба за нарочни доставки действащитѣ организации на износителитѣ отъ всички сектори на нашия стопански животъ. Нека и самъ г-нъ министърътъ на търговията и шефовеътъ на другитѣ заинтересувани ведомства признаятъ досегашната прекрасно проведена дейностъ на тази централа, за която сѣщата е получавала вече много пѣти благодарности.

Най-слабъ допиръ съ професионалнитѣ организации поддържа Дирекцията на вътрешната търговия, заради това тя е едно бездушно учреждение. За днешното ускѣлено темпо на стопанския животъ това е една голѣма грѣшка. Нека и тази дирекция вземе малко поука отъ тѣсния контактъ, който Дирекцията на външната търговия поддържа съ организациитѣ на износителитѣ и вносителитѣ чрезъ съответнитѣ секционни комитети. Ако това се стори навреме и въ Дирекцията на вътрешната търговия, много отъ сегашнитѣ недоразумения и грѣшки ще бждатъ избѣгнати.

Все въ съгласие съ тази си мисълъ моля отговорнитѣ стопански министри, преди да внесатъ тукъ нѣкой законопроектъ съ стопански характеръ, да се допитватъ предварително и до мнението на компетентнитѣ професионални организации и търговско-индустриални камари. Никой не бива да се страхува отъ тѣзи критики. Тѣ могатъ само да разясняватъ по-добре въпроситѣ, за да бждатъ облѣчени решенията въ най-добра и полезна форма. Пѣкъ и съставътъ на днешния Парламентъ е гаранция, че полезното и необходимото за по-добрия ходъ на държавната и стопанска машина ще бжде всѣкога единодушно одобрявано.

Две думи и за стопанскитѣ камари. Въ днешното си състояние тѣ не могатъ да иматъ повече оправдание за живота, защото сѣ изпразднени отъ съдържание. И азъ моля настоятелно г-на министра на търговията, въ съгласие съ г-на министра на земедѣлието, да ни занимае чакъ по-скоро съ единъ законодателенъ актъ, който да реформира основно стопанскитѣ камари, като съедини непременно въ едно цѣло съществуващитѣ днесъ отдѣлно търговско-индустриални-закаятъчйски и земедѣлски камари.

Александъръ Радоловъ: Това не може и не бива да става.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: Накрай, за да приключа съ общия си прегледъ върху стопанството, трѣбва и азъ, заедно съ общитѣ разбирания на всички ви, да протестирамъ срещу бюрократизма и безотговорността на една значителна частъ отъ българското чиновничество. Крайно време е да се свърши вече съ анонимното безотговорно мнение на различнитѣ комисии и бждатъ впрегнати въ лична отговорностъ известни по-високи длѣжностни лица отъ различнитѣ ведомства на държавната администрация.

Г-да народни представители! Основенъ признакъ на стопанството въ военно време е неговата изключителна чувствителностъ. Като първо отражение на войната е недостигътъ или липсата на стоки и повишението на ценитѣ. Затуй въ такова време логично и немедленно се поставя обществената задача, продиктувана отъ върховни интереси за спокойствие и самозащита на страната, да се степенуватъ нуждитѣ и споредъ това да се поддържатъ производството, продоволствието и възможното запазване на ценитѣ.

Установяването на ценитѣ е единъ твърде важенъ проблемъ. При едно затворено и самозодоволяващо се стопанство тази задача не би била тежка. Можемъ ли, обаче, да се лишимъ отъ търговскитѣ си връзки съ чужбина, отъ необходимия ни притокъ отъ суровини, полуфабрикати и други индустриални произведения, нуждни за населението и войската, и съответно възможно ли е да прахосаме вътрѣ въ страната излишечитѣ отъ нашето земедѣлско производство? Разбира се, че най-доброто би било да се постигне съгласие да не се увеличаватъ ценитѣ нито на внасянитѣ у насъ отъ чужбина индустриални и други стоки, нито на изнасянитѣ отъ насъ земедѣлски артикули. Защото, колкото и на прѣвъ погледъ да изглежда парадоксално, не всѣкога високитѣ цени сѣ най-добритѣ. Валоризацията е полезна до известни граници и то дотолкова, доколкото засѣга по-големата частъ отъ народа. При нашата дребна земедѣлско-стопанска структура, поскупването или валоризацията на земедѣлскитѣ артикули може, вмѣсто полза, да донесе само лоши послѣдици на финансови затруднения, скѣпотия, недоиздаване и

израждане. Повишението на цените при днешното състояние на размяна ни върти в един ъмагьосан кръг на илюзии и самоизмама.

Когато, обаче, преценяваме изминалия път, от обявяването на войната насам, ние констатираме с съжаление, че цените на вносните у нас стоки още в първите месеци след встъпването в войната са се повишили в един твърде голям размер, в сравнение с цените на нашите земеделски артикули, изнасяни за чужбина по същото време. Днес вече констатираме, че увеличението в проценти за последните две години, от август 1939 г. до август 1941 г., за вносните стоки е 81-90%, докато за износните стоки то е само 19-6%. — Цифрите са от петгодишния земеделски план.

От всичко това става ясно, колко по-лека би била задачата на правителството да пази твърди и постоянни цени на вътрешния пазар, ако цените на българските износни произведения имаха същото увеличение, каквото е това на вносните стоки. Естествено, при така значително увеличението на вноса, трябваше да се отстъпи неминуемо от политиката на постоянни цени, та мистичните стоки от земеделски и индустриален произход, както и трудът в всичките му форми, получиха по-високи цени, за да запазят покупателната сила и творчески възможности на производителното население. Следователно, за поскупването у нас главна причина стана значителното увеличение на вносните стоки. Този резултат, който има и днес своето неблагоприятно отражение, когато, уплашени от „гонитбата подир цените“, ние уговаряме с чужбина, при неравни начала, „примирието“ в повишението на цените. И въпреки всичко това, справедливо е да отдадем заслуженото на правителството, че, след Германия и Унгария, от всички други европейски страни България стои на трето място по малкия размер на поскупването от войната насам.

Г-да народни представители! Днешният основен проблем е, как да се справим с цените на вътрешния пазар. На първо място стоят земеделските произведения. Твърдата основа е и трябва да бъде цената на житото. Съгледът на оживените ни стопански връзки с нашата най-голям пазар в чужбина и структурата на неговото земеделско производство, цената на нашите земеделски произведения не бива да надскача тая на собствените земеделски произведения на Германия. Това е здравата база и за нашите бъдещи сметки, защото германският пазар ще бъде винаги мърдавният за насоските на нашето стопанство и земеделско производство. И понеже за някои земеделски артикули ние сме почти стигнали цената на германските земеделски произведения, то заради това разбираме грижите и сериозните старания на правителството за заковаване на цените. Това е и здравата държавна политика за цените, защото използването на временните военни нужди за постигане по-високи цени ще се плаща с горчиво разочарование, когато настъпят мирните условия за работа.

След установяване цената на житото трябва да се установи твърдо, върху тази база, съотношението и на всички останали зърнени храни, за да не се допуска никакво съмнение върху стойностите на този или онзи продукт и да не се допускат парадокси, като тоя — да бждат, в известен момент, царевицата или ечемикът по-скъпи от житото! По-нататък, все съгледът на твърдо установената цена на житото, следва да се установят и цените и на другите артикули от различните сектори на земеделското производство. За групови артикули, каквито са, например, гроздето, овошията и зеленчуците в прясно и преработено състояние, необходимо ще е да се определят цените на два или три основни артикули, например на прясните ягоди и гроздето, за да се определят по-нататък лесно съотношението в цените и за другите продукти от този сектор. Все в този ред на определяне на цените, следва да отидем нагоре към производните артикули на нашето земеделско стопанство, като фиксираме и цените на млечното, сиренето, кашкавала, месото и т. н., за да не допускате и тук недоумиците — да бждат зърнените храни или фуражите с високи цени, а за месото да се определят ниски цени! По такъв начин определението твърди и постоянни цени, при едно справедливо за всички стопански фактори ниво, ще намалят значително досегашните страховити разлики в brutните доходи от декар на отделните земеделски култури, ще намалят ишчака за постоянни промени в засяваните площи, според конюнктурата на пазара, и ще предпазят земеделца-стопанин от сегашния му нездрав оптимизъм, да очаква всякога по-голям повишение в цените за своето производство.

Димитър Марчев: Моля, г-н Станчев, един въпрос ще Ви задам. Вие казвате, че житото било стигнало своите цени. Кажете за пулповете, за ягодите и за гроздето, стигнаха ли своите цени — по тоя въпрос се обяснете.

Докладчик Сирко Станчев: Закачката Ви е много неуместна, г-н Марчев.

Димитър Марчев: Не, много е уместна. Този въпрос Вие най-добре познавате и за него най-добре можете да говорите.

Докладчик Сирко Станчев: Моля Ви се, г-н Марчев, аз нарочно поставям въпроса на принципиална база, за да не засягам артикули, които Вие може да споменете тук като такива, които аз лично защитавам. Моля Ви идете в Дирекцията на външната търговия и се осведомете за цените на всички тези артикули, за да не ме питате така дерзливо.

Димитър Марчев: Аз съжалявам, едно, че Вие излизате от тази трибуна да защитавате съсловни интереси. Аз моля втори път, г-да народни представители, всички ония, които представляват съсловия, да престанат да защитават интересите на своите хора.

Председателстващ Димитър Пешев: (Звъни) Моля Ви, г-н Марчев.

Докладчик Сирко Станчев: Аз зная, г-да, че ако взема да приказвам така, както г-н Марчев лесно приказва, ще се харесам. Но аз не приказвам, за да се харесам; аз говоря само истината.

Димитър Марчев: Вие говорите като представител на една организация и защитавате нейните интереси. Тези работи можете да говорите в вашите заседания, но не и тук, в Камарата.

Председателстващ Димитър Пешев: (Звъни) Моля, г-да, внимание и спокойствие. После можете да вземете думата и да отговорите.

Докладчик Сирко Станчев: Казвам, г-н Марчев, тук изрично, че след като се установи цената на житото и другите артикули, ще трябва да се отиде към производните артикули.

Димитър Марчев: Вие казахте, че житото е достигнало своята цена, но Вие не казвате за пулповете и за ягодите.

Докладчик Сирко Станчев: Слабо ги разбирате тези работи.

Димитър Марчев: Много добре ги познавам.

Докладчик Сирко Станчев: Най-напред Германия няма такива пулпове, за да ги сравнявам.

Димитър Марчев: Та затова искате всяка година да покачвате цените на пулповете. (Пререкания между народните представители Димитър Марчев и Стефан Караиванов).

Председателстващ Димитър Пешев: (Звъни) Моля Ви се, г-н Марчев.

Докладчик Сирко Станчев: Скъпа Ви се, г-н Марчев, ей Богу!

Председателстващ Димитър Пешев: Моля, г-н Марчев, после вземете думата и отговорете. Каква нужда има сега да прекъсвате и да отнемате времето ни. И без това сме закъснели.

Докладчик Сирко Станчев: Казвам, това е задача трудна, но благородна. Трудна, защото са направени значителни пропуски досега и защото демагогията не ще прастане да разяжда здравия организъм и на нашия стопански строй. Благородна, защото по основа казаната мърка е прекрасно предриждане за доброто бъдеще на земеделеца-стопанин, увлечен сега от временните придобивки на една военна конюнктура.

Въ изпълнение на този планъ необходимо е да се има куражът и поеме отговорността още сега, въ ранна продълъ, да се определят твърдо ценитъ на основните земеделски артикули и на сръдствата за производство, необходими за земеделството, и то за единъ по-дълъгъ периодъ отъ време — минимумъ една година.

Г-да народни представители! Наистина Министерският съветъ, следвайки предначертаната отъ царското слово политика, презъ м. ноември м. г., държа едно постановление за закозване на ценитъ на редъ земеделски и други произведения. Мисля, обаче, че не се държи твърдо на това постановление, защото, докато министърътъ на търговията държи на него, едно друго министерство стои на съвсемъ друго становище. Основание за това ми даватъ и последните неустановени инструкции за делегатитъ, които отидоха сега въ Берлинъ, за да водятъ преговори за установяване на цени и контингенти за артикулитъ отъ сектора на грозде, овсшия и зеленчуци въ прѣсно и преработено състояние. Та се налага едно разяснение по този въпросъ.

Мѣрката за твърди цени при производителя трѣбва да засегне едновременно установяване на ценитъ и за консуматора, като въ разликата между цената за производител и тая за консуматора се определятъ границитъ на търговската дейностъ. Съ това ще се изключи и верижната търговия, която нанася толкова голѣми поражения и ошетава консуматора.

По-нататкъ, при цѣлостното уреждане въпроситъ за ценитъ следва да се определятъ и ценитъ на работническитъ наднищи и превознитъ такси, за да не четемъ страни тарифи, споредъ които единъ пристанищенъ работникъ може да получи на день до 1.040 л., а единъ коларъ до 2.000 л.! Логично следъ това идва строгиятъ и ефикасенъ контролъ за провеждане политиката на ценитъ.

При това, трѣбва да стане ясно за всички производители и търговци, че при тъй провежданата политика на ценитъ постигнатитъ по-високи експортни цени за продуктитъ на нашата земя не могатъ да интересуватъ повече тѣзи стопански фактори. Постигнатитъ при преговоритъ съ чужбина по-високи експортни цени за нѣкои артикули ще сѣ проявление на определена по-висша държавна политика, било то като временна мѣрка или пъкъ такава съ определени за бъдещето стремежи и тенденции, тѣ постигнатитъ разлики въ повече ще трѣбва да отиватъ само въ полза на създадения вече Уравнителенъ фондъ за ценитъ. За този фондъ ще имамъ случая да говоря другъ пътъ когато ще засегна въпроситъ на външната търговия.

По такъвъ начинъ ще бъдатъ нормализирани отношенията на вътрешния пазаръ, за да се предпази и производителъ, и консуматоръ отъ изненади.

Предлаганиятъ ви законопроектъ за уреждане на вътрешната търговия държи добра смѣтка за тѣзи нови особености на пазара. Пресѣченъ е пътятъ на стария начинъ за спазяване и надлъгване; съкратено е разстоянието между селското стопанство и пазара; народностопанскитъ проблеми сѣ разрешени съ огледъ на интереситъ на най-голѣмата маса заинтересувани въ тѣхъ социални категории; при земеделното народностопанскитъ интересъ е покритъ съ този на земеделеца, а при търговията — съ интереса на консуматора.

Г-да народни представители! Въ малкото време, съ което разполагамъ, не съмъ въ състояние да обясня въ пълната имъ ширина многобройнитъ въпроси, които толкова живо интересуватъ нашето, сложено на военна нога, стопанство. Ето защо, за да приключа обясненията си предъ васъ, трѣбва да засегна още единъ важенъ въпросъ — този за определяне ценитъ на стокитъ на вътрешния пазаръ.

Основенъ дефектъ на нашата вътрешна търговска организация е нейната невъзможностъ да сведе коштуемитъ и други режийни разходи до възможния най-малкъ размѣръ, за да осигури както по-низки цени за консуматора, така и достатъчно доходи за самия търговецъ. Все още нашата вътрешна търговия носи въ себе си отражението на старитъ дефекти на нерационалностъ, преситеностъ, излишна конкуренция и дребни търговски съществувания, които по липса на достатъчно обороти, но затова пъкъ обременени съ много данъци и други задължения, премахватъ и ликвидиратъ своитъ предприятия. Г-нъ министърътъ на търговията си е задалъ благородната задача да поправи грѣшкитъ въ това състояние на нѣщата. Въ желанието си да се получи една цѣлостна система отъ мѣрки

и възможности за контролъ върху образуване на ценитъ, при Министерството на търговията, промишлеността и труда е създадено нарочно отдѣление за определяне на ценитъ на различнитъ стоки, обектъ на размѣната на вътрешния пазаръ. На дѣйността на тази служба бихъ искалъ да спра повече вашето внимание, за да ви покажа абсурдитъ, до които ни довежда единъ чисто бюрократически апаратъ, стоящъ далечъ отъ живота, отнасящъ се съ недоверие и омраза къмъ стопанскитъ деятели и невслушващъ се въ мнението на компетентнитъ стопански сръди. За да ви обрисувамъ духа на работа въ това отдѣление за ценитъ, ще ви дамъ само нѣколко примѣра съ определяне на ценитъ за нѣкои артикули.

Като основно начало при разглеждане различнитъ елементи на дадена калкулация, службата по ценитъ при Министерството на търговията, промишлеността и труда взема подъ внимание най-низкитъ цени на употребенитъ въ производството спомагателни и други материали, най-низкитъ работнически наднищи и най-високитъ раздемани, та макаръ тѣ да сѣ твърде рѣдки изключения или случайно постигнати, при извънредни условия, въ дадени предприятия, докато самиятъ животъ повелително и справедливо налага да се търси сръдното производство за тѣзи калкулационни елементи. Така, на примѣръ, за кожарската индустрия имаше единъ продължителенъ споръ за установяване на раздемана, докато несъгласията по отношение количества на джобилнитъ екстракти, необходими за издѣлването на единъ килограмъ коженъ материалъ, спороветъ за цената на джобилнитъ екстракти, мазинитъ, шпалта отъ юфтовитъ кожи, работническитъ заплати, печалбата и други продължаватъ все още безъ изгледъ за благоприятно разрешение. За кожарската индустрия е предвидена една бруто печалба отъ 10%, отъ който процентъ, като се спаднатъ данъцитъ, ще остане една нето печалба дори подъ 4%. За нѣкои озлобени люде и този остатъкъ може да се вижда голѣмъ. Азъ го дори бихъ призналъ за достатъченъ, ако той наистина се реализираше при редовно признаване на останалитъ калкулационни елементи въ смѣтката на производството. Но това не е тъй.

Въпрѣки многократно правенитъ изложения отъ Родовия съюзъ на кожарската индустрия до Министерството на търговията, промишлеността и труда, въ които, подъ страхъ на отговорностъ по закона за осигуряване на снабдяването и регулиране на ценитъ, сѣ дадени подробно всички данни и елементи за калкулацията, за да се установи реалната цена за единъ килограмъ даденъ коженъ материалъ, министерството продължава да не се вслушва и не взема подъ внимание тѣзи данни. Разликитъ се явяватъ отъ спороветъ за цената на екстракта, работническитъ наднищи, за количеството на употребяванитъ мазини, шпалта при юфтоветъ и други. И въпрѣки всички различия, спорове и недоволства, фабрицитъ трѣбва да работятъ „по заповѣдъ“, защото сѣ мобилизирани. Тѣзи голѣми различия между исканитъ и даденитъ цени въ кожарската индустрия сѣ фрапантни. Та ако наистина представенитъ отъ Родовия съюзъ данни сѣ толкова невѣрни, защо, г-не министре, не турите въ затвора нѣколко души кожари-фабриканти?

Министъръ д-ръ Славчо Загоровъ: Прави се анкета.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: Или пъкъ ако за това нѣма достатъчно основание, защо не се приближите за постигане на съгласие? Да бѣше поне консуматорътъ почувствувалъ полза отъ тази Ваша извънредно строга политика за ценитъ съ коженитъ материали! А то не може да си направимъ вече обувки или закрѣпимъ скъсанитъ тапки по даденитъ отъ Васъ нормировки.

Диптигъ Мартевъ: Срамътъ е днесъ да плачешъ за индустриалнитъ! (Смѣхъ)

Председателствуващъ Диптигъ Нешевъ: (Звъни)

Докладчикъ Сирко Станчевъ: А че наистина кожарската индустрия е въ загуба, може да се направи проверка отъ изпадналитъ вече въ затруднение индустриално-кожарски предприятия. Такова едно голѣмо кооперативно предприятие, стоищо на 14-о мѣсто въ общо мобилизиранитъ 25 кожарски фабрики, е вече въ невъзможностъ да посрѣща плащанията по даванитъ му сурови кожи и Българската земеделска и кооперативна банка е преуеа новия кредитирането му. Въ подобно положение, още скрито отъ обществото, сѣ и други подобни предприятия.

Тъ не се издават, защото банка „Български кредит“ все още дава 100% вариант срещу отпусканите сурови кожи. Затуй ще трябва съ съжаление да очакваме съживяването на една, слава Богу, позабравена практика за фризиране на балансът, за да се докажат, въпреки фактически установени загуби, все пак печалби и се подкрепи сегашният ненормален живот на предприятието с нови кредити! Азъ бихъ молилъ г-на министъра на търговията, както бѣше вече въ Сливенъ, да намѣри малко време да посети и Габрово, за да чуе на самото мѣсто болките на индустриалцитѣ.

Трѣбва да бѣдемъ доволни, че г-нъ министърътъ на търговията е решилъ вече изпращането по кожарскитѣ фабрики на държавни контролѣри. Дано тѣ, съ добросъвестни провѣрки въ калкулационнитѣ елементи, поизгледатъ днешнитѣ различия за опредѣляне справедлива цена за кожарската индустрия.

Бихъ могълъ да говоря още и за недѣжитѣ по начина на разпредѣлението на суровитѣ кожи между фабрики, кожарски работилници и царвуджийския и сарашки еснафъ, но за това другъ пътъ, защото нѣмамъ време. И още: за овчитѣ и кози кожи, за тѣхното разпредѣление и обработка въ България и пр.

Г-да народни представители! Да се пренесемъ за малко време въ българската памучна индустрия. Преди всичко, трѣбва да бия тревога за намаленото производство на български памукъ въ тѣзи тежки за страната ни дни. Отъ реколтата 1941 г. се очакваше да се получи 6 милиона килограма памукъ, а постигнаха едва 1.800.000 кгр. Презъ 1941 г. сѣ били засѣти 248.000 декара въ по-малко отъ предвиденото по плана засѣване. Едничката причина за това е ниската цена, опредѣлена за суровия памукъ на производителя. Като се има предвидъ, че годишната нужда отъ памукъ за страната възлиза на 22.000.000 кгр., че изгледитѣ за вносъ на суровъ памукъ поне засега не съществуватъ, че ако не се увеличи задоволително цената, българскиятъ производителъ ще засѣе много малко, следва правителството да направи своитѣ заключения и да вземе на време правилнитѣ си решения.

Досегашната цена на суровия памукъ за реколта 1941 г. бѣше 55 л. за килограмъ при производителя. За реколта 1942 г. Министерскиятъ съветъ обяви цена 70 л. за килограмъ омаганенъ памукъ. Отъ много мѣста, обаче, се настоява да се увеличи тази цена до 100 л.

Г-да народни представители! Не е добро положението и на памучната индустрия. Самъ г-нъ министърътъ знае добре това. Но мобилизиранитѣ фабрики сѣ заставени и тукъ да продължаватъ своята работа и да фактуриратъ изработенитѣ платове по опредѣлени „по заповѣдь“ цени. Опредѣленитѣ отъ Министерството на търговията, промышленностита и труда фабрични цени за български памучни преди сѣ 3 и 4 пъти по-низки отъ ония, които се внасятъ отъ чужбина.

Всички памучно-текстилни фабрики работятъ днесъ съ нереални цени, което министерството знае. Съ многократно отправенитѣ молби отъ всички тъкачни фабрики, представявани отъ Родовия съюзъ на памучната индустрия, се иска едно малко увеличение въ ценитѣ — отъ 2, 3 и максимумъ 4 л. на метъръ платъ. При казаната вече грамална разлика между мѣстното и чуждо памучно-текстилно производство, достигаща до много десетки лева на метъръ платъ, консуматорътъ не би почувствувалъ удовлетворенето на молбата на памучната индустрия за опредѣлянето на една реална цена за стоката отъ мѣстно памучно производство, още повече, че то е само една трета отъ количеството, което ще се внесе по спогодбата ни съ една чужда държава.

За жалостъ, тѣзи молби оставатъ наспрадни, защото по начало ценовата политика на Министерството на търговията е погрѣшна. Това личи ясно и отъ последното окръжно на същото министерство № 5208, отъ 28 февруарий т. г., въ което, като се даватъ инструкции за начина, по който службата по ценитѣ трѣбва да опредѣля продажитѣ цени на мѣстнитѣ индустриални произведения, се казва, че не се признаватъ следнитѣ разходи: инвестици въ сгради, машини и др., амортизации и обезценки, ремонти, наеми, данѣци, заплати на административния персоналъ, обществени осигуровки на работницитѣ и другия персоналъ, платни, дневни и командировки, комисии и провизии, телефонни, телеграфни и пощенски разходи, канцеларски разходи, отопление и освѣтление и пласментни разходи. Всички тѣзи разходи, които при различнитѣ индустрии и предприятия вариратъ между 10 и 20%, трѣбва да бѣдатъ покрити отъ брутна печалба, която министерството признава въ размѣръ на 10%!

Виждате, г-да народни представители, илюзията за 10% печалба! Както вече казахъ, ако тази печалба действително се реализира, бихме могли да я намаляваме на 5 и на 4%, стига да бѣде нетна печалба. Въ днешнитѣ времена може да се апелира къмъ търговци и индустриалци дори да не печелятъ. Но кое оправдава наказанието съ загуби? При това виждате, г-да, че тази политика за натискане на фабричните цени не ползува всѣщностъ консуматора, защото съ смѣсенитѣ доставки отъ мѣстно и чуждо производство консуматорътъ заплаща въ повечето случаи ценитѣ на по-скѣпата стока.

Г-да народни представители! Подобно на това, което става въ кожарската и памучната индустрии, се повтаря и при още много други индустрии и търговски предприятия у насъ. Примѣритѣ сѣ многобройни, пъкъ и не е нужно да ги изброяваме. Сигурно и до васъ сѣ достигнали оплаквания отъ много страни.

Но да ви кажа още интересенъ случай — този съ колбасаритѣ. Съ съответно министерско постановление отъ 21 августъ 1941 г. се дава нарядъ на 13 колбасари въ царството да приготвятъ 200 тона дълготраенъ сухъ шпецковъ полски пушенъ саламъ. Последниятъ срокъ за доставка е 30 ноемврий 1941 г. До този срокъ, обаче, се представяватъ само около 25 тона саламъ. За останалото количество се иска продължение на срока или отмѣна на наряда. Защо? Защото едва на края на срока, на 26 ноемврий 1941 г., т. е. 3 месеца следъ датата на порѣчката, службата по ценитѣ при Министерството на търговията сѣ заповѣдь № 5544 казва думата си за цената на салама. Понеже отъ други подобни наряди, дадени имъ по-рано, колбасаритѣ сѣ имали вече лошия опитъ за опредѣлени имъ нереални цени и постигнали ги отъ това загуби, то естествено се явява тѣхното въздържане отъ доставката, докато не разбератъ цената, по която ще трѣбва да доставятъ стоката. А се касае до стойностъ 26 милиона лева за цялата доставка! Кой търговецъ може да работи една стока, безъ да знае предварително цената ѝ? А това е системата въ службата по ценитѣ: да се фактурира „по заповѣдь“ цената на дадена стока, следъ като е била тѣ вече изработена или дори изконсумирана. За задържанитѣ капитали, за платенитѣ лихви, за турени подъ камъкъ ръце — за това не се мисли отъ тия бюрократи-чиновници. И понеже много късно се опредѣля цената за този саламъ, пакъ съ низки, нереални цени, не само тази порѣчка остава неизпълнена, но и следващата такава за 60 тона, дадена презъ службата за нарочни доставки, я очаква същата участъ. Но не само че отъ всичко това не се взема поука, но сѣ заповѣдь № 38667, отъ 30 декемврий 1941 г., на Министерството на търговията се увеличава сухото вещество, сиречь съдържанието на салама, отъ 61% на 77% а водата се намалява отъ 39% на 23%, безъ, обаче, да се промѣни по-рано дадената цена. Питамъ тогава: кой е саботьрътъ по тѣзи доставки — търговцитѣ-колбасари или чиновницитѣ отъ службата по ценитѣ при Министерството на търговията?

Г-да народни представители! Говорихъ вече за похвалната работа на Централата за нарочни доставки. По за конъ ценитѣ на стокитѣ, доставени чрезъ тази централа, се опредѣлятъ отъ Дирекцията на външната търговия, защото се касае до използване на установени за износъ контингенти. За жалостъ, въ последно време злитъ прѣсѣтъ на отдѣлението за ценитѣ, като „най-компетентно“, се намѣси и тукъ, за да „оправи“ работитѣ. Започнаха се прѣвначално споровѣтъ по ценитѣ между Дирекцията на външната търговия и Дирекцията на външната търговия за установяване кой по-компетентно може да опредѣля цената на даденъ артикулъ. После дойдоха обикновенитѣ нѣколкомесечни бавения за опредѣляне на ценитѣ, и накрай — нанасяне загуби на търговцитѣ-доставчици. А при това се касае за твърде спешни и срочни доставки за различнитѣ интендантства, та характерътъ на работата изисква експедитивностъ и бърза ликвидностъ на вложени въ тѣзи доставки срѣдства. И се започнаха и тукъ споровѣтъ и недоволствата по цената на доставени вече най-различни видове стоки, за да бѣдатъ отчаяни и прогонени търговцитѣ и отъ тази централа. Търговскитѣ фирми сѣ по-стара служба, опитностъ и моралъ, за които всички строги нареждания на властѣта и на чл. 44 отъ закона за гражданската мобилизация не сѣ праздна фикция и които сѣ били веднажъ вече опарени отъ службата по ценитѣ, свигатъ знамената, оттеглятъ се постепенно, ограничаватъ работата си и изоставятъ ползватата за стопанството ни работа.

Съ огледъ задоволяването на важни, бързи и срочни нужди тукъ и тамъ, Гражданската мобилизация дава

своите наряди за изпълнение. И тѣ трѣбва да бъдат изпълнявани. Но отделиението за ценитѣ при Министерството на търговията определя невъзможни цени. Пита се тогава: кой е виновен за неизпълнението на възложените наряди?

Виждале, г-да, какви големи противоречия съществуват между политиката на ценитѣ и политиката на снабдяването. Както самъ г-нъ Загоровъ заяви отъ това мѣсто, колкото по-свободно се държат ценитѣ, толкова по-големо е производството и толкова по-пълно е снабдяването. Има, обаче, една граница, надъ която свободното поскачане на ценитѣ подкопава доверието въ стопанското ръководство и спъва самия стопански животъ. Като се съгласяваме напълно съ тѣзи мисли на г-на министра на търговията, ние искаме да се намѣри златната срѣда между тѣзи два крайни антипода, за да не се убива производството и снабдяването поради една прекалена политика на гонитѣ по нискитѣ цени.

Г-да народни представители! Азъ имамъ смѣлостта да ви увѣря, че въ мнозинството отъ търговцитѣ и индустриалцитѣ, доставчици за войската и други държавни учреждения, особено между старитѣ и познати фирми, се има дълбокото съзнание и готовност, ако е потребно това, да работятъ и безъ печалби за себе си въ тѣзи усилни за държавата ни дни.

Димитър Марчевъ: Вие върватъ ли го това, което говорите? Вие самият туй правите ли го?

Докладчикъ Сирко Станчевъ: Г-нъ Марчевъ! Ти се проявявашъ като единъ провокаторъ.

Димитър Марчевъ: Не е ли тъй? Защо приказвашъ така? Уважавай насъ, които те слушаме, ако не уважавашъ себе си.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: Това е само провокация, г-не председателю!

Председателствуващъ Димитър Пешевъ: (Звъни)

Димитър Марчевъ: Вие провокирате! Вие сте провокаторътъ!

Председателствуващъ Димитър Пешевъ: (Звъни) Г-нъ Марчевъ! Азъ Ви моля да седнете на мѣстото си и да слушате спокойно. Ако искате да възразите нѣщо, ще Ви дамъ впоследствие думата, обаче не е редно да прекъсвате систематически единъ ораторъ, който говори много спокойно.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: Азъ съжалявамъ, че си останалъ съ познанията на една пълна стопанска некомпетентностъ.

Димитър Марчевъ: Азъ съжалявамъ, че Вие отъ тая трибуна демагогствувате най-вулгарно.

Председателствуващъ Димитър Пешевъ: (Звъни) Моля, г-нъ Марчевъ!

Димитър Марчевъ: Демагогствувате най-вулгарно!

Председателствуващъ Димитър Пешевъ: (Звъни) Г-нъ Марчевъ! Моля, седнете си на мѣстото.

Димитър Марчевъ: На търговска база демагогствувате!

Председателствуващъ Димитър Пешевъ: (Звъни)

Докладчикъ Сирко Станчевъ: Г-да! Кажете необходимостта и поискайте жертвитѣ — тѣ ще ви бъдатъ дадени, но да се действува по описания начинъ, това нито е допустимо, нито е позволено, нито е разумно.

Тодоръ Кожухаровъ: Поне Вие сте съвинупусници — не се карайте!

Докладчикъ Сирко Станчевъ: Г-да народни представители! Когато всичко това става въ България, нека обърнемъ за малко погледа си къмъ Германия и видимъ, какъ се разбира тѣзи въпроси тамъ.

Недавна въ Берлинъ държавниятъ секретаръ Нойманъ, единъ отъ ръководителитѣ на четиригодишния планъ, е говорилъ върху принципитѣ на германския стопански планъ, при което между другото е казалъ, че германското стопанско

водачество не отнема отъ никое предприятие или служба нито една частица отъ неговата лична инициатива и отговорностъ, вследствие на което четиригодишниятъ планъ осигурява на частния стопански деятел пълна активностъ, както въ миналото. Ако държавната намѣса се утвърждава нѣкъде по-силно, то това е само за да се премахнатъ нѣкои прѣпятствия, които прѣчатъ за разгъването на частната инициатива и за разрастване на производството. Както ви е известно, за германскитѣ стопански деятели печалбата въ единъ ограниченъ, но задоволителенъ размѣръ, е гарантирана. Виждале, г-да народни представители, какъ щатсекретаря Нойманъ говори за производството на частната инициатива и за насърчение на производството въ Германия, докато у насъ, съ обясената ви политика за ценитѣ, се добиватъ тъкмо обратнитѣ резултати. Обръщамъ вниманието ви върху новата земеделска политика на Райха въ окупираниѣ области въ Русия, гдето съществуващитѣ колхозии се разтурятъ, за да се върнатъ земеделцитѣ къмъ частната собственостъ, заради частната инициатива. Но изглежда, че ние обичаме да се възхищаваме отъ германския стопански и общоорганизационенъ гений, а на наша почва у насъ прилагаме болшевишкитѣ методи на действие въ стопанството.

Ами да говоря ли за настаняването на чуждитѣ капитали и фирми у насъ въ моментъ, когато се злепоставятъ и гонятъ нашитѣ, българскитѣ фирми?

Ето защо, г-да, азъ настоявамъ да се потърсятъ отговорноститѣ за това състояние на работитѣ у насъ. Виждале какъ демагогията, завистта, клеветата и прекалениятъ повикъ срещу търговци и индустриалци дава вече своитѣ горчиви плодове. Този отрицателенъ духъ се пренесе въ самата Дирекция на вътрешната търговия при Министерството на търговията, за да носи пакости въ стопанския животъ на страната. Азъ уважавамъ г-нъ министъръ Загоровъ, за да не смѣя въ вътрешнитѣ работи на неговото министерство и фиксирамъ виновнитѣ лица. Като отговоренъ министъръ това е само негова работа. Азъ го моля, обаче, да си вземе добра бележка отъ казаното тукъ отъ мене, за да не се злепоставятъ иначе благороднитѣ стремежи и усилия — негови и на правителството — за да се даде потребното на народа при възможни по-низки цени.

Г-да народни представители! Азъ трѣбва да свърша. Заради това само две думи за запасяването.

Обществено запасавање не може да става за смѣтка на дадени стопански деятели, както се практикува отчасти досега. Лесно е да се заповѣда на търговци, индустриалци, мандраджии и други да задържатъ еди-какви-си количества отъ стоката си на разположение на властѣта. Че това спъва търговската дейностъ, че връзва капитали, че струва лихви на взети въ заемъ пари, че се понасятъ загуби отъ развала на стоката, отъ фири, изтичания, наеми за лагеруване и пр. — всичко това не се взема подъ внимание. По такъвъ начинъ у търговци и производители иднѣ състоятъ още голѣми количества сливовѣ мармаладъ, кашкавалъ и други продукти. Кой ще понесе отговорноститѣ за загубитѣ, ако тѣзи стоки не се пласиратъ, както трѣбва, навреме или се развалятъ? Моля тѣзи, които заповѣдватъ общественото запасавање, да държатъ смѣтка за всичко това, като заплащатъ веднага стоката, която задържатъ, за да знаемъ следъ това кого да държимъ отговоренъ за загуби и развала и за превишаване на властѣта. Мнозина отъ васъ трѣбва да сж срещнали вече стари и опитни мандраджии, отчаяни отъ миналогодишния си опитъ, да търсятъ въ друго занятие своето препитание.

И още нѣщо — мѣрките за запасавање да се взематъ навреме: за месо — при сезонното предлагане на голѣми количества животни за клане; за кашкавалъ и бирене — въ ранна пролѣтъ; за мармалади — преди сезона на узрѣването на прѣснитѣ плодове и т. н. Така, напримеръ, презъ октомврий, ноемврий и декемврий имаше масово предлагане на свине, а търсенето бѣше слабо, поради ограничния въ износа. Тогава трѣбваше да се проведе едно изкупване за обществено запасавање.

Министъръ д-ръ Славчо Загоровъ: Това се проведе.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: Ще кажа. — Това не се направи навреме, и производителѣтъ бѣше поставенъ въ тежко положение, още повече, че нѣмаше достатъчна храна за свинетѣ. Като последица на това, по-големата частъ отъ свинетѣ бѣха изклани и изядени безъ мѣрка а отъ друга страна производителѣтъ се отчая отъ това производство, последицитѣ отъ което ще се почувствуватъ следната есенъ и зима.

Една похвална мърка на министра на търговията, макар и късно взета, беше изкупуването на свине за запазване през м. януарий т. г. Важното е, че се напипа здравият път. Да се внимава само, щото определянето на твърдата цена за месо на производителя да бъде реално и съобразявано с цените на фуража, рисковете за производство и пр., а след това да се калкулират редовно разносните, за да дойдем до реалните цени за консуматора. Нека се престане с практиката да имаме писани низки нормирани цени, а да плащаме скрито неоправдано по-високи цени. Въобще борбата с черната борса трябва да бъде поведена на базата на определени реални цени, да да имаме моралното основание да гоним с още по-голямо право нарушителите на нормировките — и продавач и купувач.

През 1941 г. се допуснаха гръшки и в млякопреработването. Определиха се цени за кашкавала при млякопреработвателите на едро, а детайлистът на дребно и ангросистът бяха забравени. При определяне на цената не се взеха под внимание транспортните разноси, вторите хладилни такси и пр. Една наредба на Министерския съвет предвиждаше наряди за снабдяване и за консумация до 15 януарий 1942 г., след която дата държавата трябваше да изкупи останалите количества сирене и кашкавал. За жалост, сега сме вече в втората половина на м. март, в складовете на производители и износители стоят още стотици тонове кашкавал и сирене, а на пазара няма никакви.

Все поради неопределяне на реални цени за млякопреработването за старите и нови предели на царството, до този момент стоят неотдадени за работа около 100 млякопреработвателни райони в Македония, 50 в Тракия и други 50 в Добруджа. Необходимо ли е да доказвам колко спешни мърки се налагат, за да се разберат истинските причини за бѣгството от работа на мандраджии и поправи навреме гръшката?

Г-да народни представители! Разглеждайки законопроекта за изменение и допълнение на наредбата-закон за регламентиране на вътрешната търговия, аз си позволих да направя кратък преглед на днешното стопанско положение на страната и една малка критика на ценовата политика на Министерството на търговията, промишлеността и труда. Кolkото се касае до самия законопроект, за който аз вече казах само добро, парламентарната Комисия го намѣри за навременен и, след като направи в него нѣкои необходими поправки, си единодушие го предлага на ваше окончателно одобрение.

Г-да народни представители! Аз не се самооболщавам да мисля, че съм засегнал всички въпроси из областта на развѣната, които днес толкова живо вълнуват всички граждани на страната. Материята е твърде обширна, за да мога в малкото време, с което разполагам, да засегна всички въпроси. Но аз се лаская от мисълта, че можах да ви кажа нѣщо по-друго от онова, което днес по-лесно се приказва и повече харесва. Постарах се да бъда обективен и ви кажа само истината за много стопански дейности, които отстрана се виждат и разправят другояче. Може би на нѣкои моят говор не ще се хареса, а други ще ме обвинят, че защищавам лични, не търговски и индустриални интереси. Това, обаче, не ме плаши да изпѣня скромно моя обществен дълг и съвестта си да служа вѣрно и предано на добре разбраните народностопански интереси. Пък и като председател на парламентарната комисия по Министерството на търговията, промишлеността и труда, мисля, дълг ми бѣше да защита българската търговия, индустрия и занаяти, като потрѣбни за бѣдещото развитие на страната. Тѣзи стопански дейности сѣ допринесли много за затвърдяването на днешната ни държава и, надѣвам се, че ако бѣдат щадени, тѣ и в бѣдеще ще допринесат с още по-голям успѣх за стопанския възход и процъфтяване на нашето хубаво и обединено отечество. (Ръкоплѣскания)

Председателстващ Димитър Пешев: Пристъпваме към разглеждане на законопроекта параграф по параграф.

Докладчик Сирко Станчев: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за изменение и допълнение на наредбата-закон за уреждане на вътрешната търговия.

§ 1. Чл. 1 се изменя така:

Всѣко физическо или юридическо лице, включително и кооперативните сдружения, което желае да открие в нѣ-

кое населено мѣсто в царството заведение било за продажба на стоки (на едро, на едро и дребно или на дребно), било да упражнява оседнало нѣкое друго занятие, считано за търговско съгласно чл. 2 от закона за професионалните организации, трѣбва да получи за това разрешение по този закон.

Разрешението е необходимо и за всѣки клон, агенция или склад за продажба, които търговецът открива в царството, независимо от това, дали клонът, агенцията или складът за продажби ще служи за търгуване в царството или с чужбина.

Освобождават се от задължението да се снабдяват с разрешителни съгласно глава I от този закон:

1. Индустриалните предприятия, които продават само собствените си произведения от фабриката или от отделни складове за продажба на едро. Отделните от фабриката складове или магазини за продажба на дребно индустриалните предприятия могат да откриват само при спазване разпоредбите на този закон.

2. Занаятчиите, полузанаятчиите и производителите на овления, зеленчуци и цѣти, когато продават само собствените си произведения от мѣстото на производството, или само от едно отделно от работилницата или градината им търговско заведение, намиращи се в общината, дето се извършва производството.

3. Производителните кооперации, които продават само собствените си произведения.

4. Аптеките.

5. Магазините на индустриалните предприятия, в които се продава само на работниците при фабриката.

6. Кооперативните сдружения, които продават само на своите членове.

7. Издателите и разпространителите на собствени произведения и издателствата на вестници и списания; дружествата и предприятията за разпространение на вестници и списания, създадени с собствени закони, както и техните представители в страната.

8. Манипулационни и други складове, в които не се извършват продажби.

За бележка I. Под търговия „на едро“ се разбира продаването на стоки за препродаване и преработване, а под търговия „на дребно“ — продаването направо на консуматорите.

За бележка II. Забранява се, под страх на наказание, съгласно наказателните разпоредения на глава I от този закон, да се разнасят чрез коли, камиони или други подобни превозни сѣдства и продават на едро стоки из царството от лица, които не сѣ нито производители, нито оседнали търговци, снабдени с разрешително за търгуване по този закон. Снабдените с разрешително за търгуване на едро оседнали търговци могат да си служат с този начин на продажба само дотогава, доколкото това е свързано с изпълнението на получени вече поръчки от населеното мѣсто, дето става продажбата от коли или камиони.

Председателстващ Димитър Пешев: Ще поставя на гласуване. Който г-да народни представители приемат заглавието на законопроекта и § 1, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Сирко Станчев: (Чете)

„§ 2. Чл. 2 се изменя така:

Разрешенията за търгуване, предвидени в чл. 1, се издават от председателя на търговско-индустриалната камара, в района на която се открива търговското заведение, по реда, предвиден в следващите членове, въз основа решението на една комисия, състояща се от:

1. Председателя на търговско-индустриалната камара или неговъ заместник — за председател, и

2. Двама членове: представител на Общото търговско сдружение и представител на съответното клоново сдружение в сѣдалищния град на търговско-индустриалната камара.

Ако въпросът се отнася за откриване на търговско заведение от кооперативни сдружения — вмѣсто представител на клоновото сдружение — участва представител на кооперациите в общинския съвет в сѣдалищния град на камарата.

Комисията взема решенията си по висшегласие в срок от 15 дни.

Разрешенията за търгуване по чл. 1 от този закон на чуждите поданици се издават от министра на търговията, промишлеността и труда при спазване условията на чл. 56.

Земеделски произведения могат да бъдат купувани, с цел за търгуване, направо от земеделците-стопани само от търговци български поданици или дружества с предимно български капитали. Това ограничение не се отнася до лицата или дружествата, които са правили такива покупки през течение на три последователни години преди влизането на този закон в сила.

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат § 2, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Сирко Станчев: (Чете)

„§ 3. Чл. 3, пункт 3, се изменя така:

3) че не е осъждан за злоупотреби на държавна, за измама, контрабанда, умислен бакрут, кражба, с изключение на случаите, предвидени в чл. 314 от наказателния закон и по закона за защита на държавата; или за други престъпления от общ характер с лишаване от права по чл. 30, пункт 5, от наказателния закон, а за съдържателите на хотели — че не са осъждани за нарушение на чл. 228 от наказателния закон.

Относно лицата от еврейски произход важат различията на закона за защита на нацията“.

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат § 3, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Сирко Станчев: (Чете)

„§ 4. Към чл. 3, точка 4, се прибавя следната забележка:

Забележка. Лицата от български народностен произход могат да откриват до 31 декември 1944 г. търговски заведения в Скопска, Битолска и Бълморска области и новоприединените земи към Софийската област при условие, че са само грамотни на български език.

Участниците в войните на фронта могат да откриват търговски заведения, ако са само грамотни на български език (чл. 16, пункт „Б“, буква „к“, от закона за Общия съюз на запасното войнство — „Държавен вестник“, брой 103, от 15 май 1941 г.).“

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат § 4, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Сирко Станчев: (Чете)

„§ 5. В чл. 4, буква „а“, думите: „въ друг град“ се заместват с: „въ друго населено място.“

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат § 5, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Сирко Станчев: (Чете)

„§ 6. В края на последната алинея в чл. 4 точката става запетая и се прибавят думите: „като има постоянно си местожителство в населеното място, което се намира в търговското заведение, което ръководи.“

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат § 6, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Сирко Станчев: (Чете)

„§ 7. Чл. 5 се изменя така:

За да може едно лице да добие разрешителното, предвидено в чл. 1, трябва да е прекарало в царството следната търговска практика в някой клон от съответната група клонове търговия, като управител на фирма, търговски пълномощник, продавач, търговски служител, канторист, амбулантен търговец или като индустриалец, занаятчия, полужанаятчия, или производител на овощия, зеленчуци и цветя:

1) три години, ако е само с прогимназиално образование;

2) две години, ако е завършил практическо търговско училище;

3) една година, ако има средно образование, или е участник в войните на фронта (чл. 16, пункт „Б“, буква „к“, от закона за Общия съюз на запасното войнство — „Държавен вестник“, брой 103, от 15 май 1941 г.);

4) шест месеца, ако има висше образование или средно търговско образование.

Забележка I. Практиката, която индустриалците, занаятчиите или полужанаятчиите имат съгласно алинея първа, дава право да се откриват търговски заведения за продажба само на стоките, които лицето е произвеждало и продавало, и за материалите, от които са произведени тези стоки.

Практиката на производителите на овощия, зеленчуци и цветя се признава за търговска само за стоките, които лицето е произвеждало и продавало, и само в случай, когато продажбата им е ставала в отделно от градската търговско заведение, открито съгласно чл. 1, пункт 2, от този закон.

Забележка II. Лицата, притежаващи средно или висше специално образование, могат да откриват търговски заведения за продажба на стоки от специалността им и без да имат предвидената по-горе практика.

Директорите, счетоводителите и прокуристите на търговски и индустриални предприятия и кооперации с 6-годишна практика като такива, както и търговците, които са търгували поне 6 години самостоятелно като оседнали, или амбулантни търговци от български народностен произход, могат да откриват търговски заведения от всички клонове и без да имат предвидения в чл. 3, пункт 4, образователен ценз, ако са грамотни на български език.

От првата, предвидени по-горе за търговците са повече от 6-годишна практика като самостоятелни търговци, не могат да се ползват лицата, които са открили търговски заведения въз основа на практика, добила по силата на забележка I към този член.

Забележка III. Лицата от български народностен произход могат да откриват до 31 декември 1944 г. търговски заведения в Скопска, Битолска и Бълморска области и присъединените земи към Софийската област, ако имат поне 6 месеца търговска практика в някой клон от съответната група клонове търговия.

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат § 7, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Сирко Станчев: (Чете)

„§ 8. Чл. 6, алинея първа, се изменя така:

Всёко лице, което желае да получи разрешително по чл. 1, трябва да подаде надлежно обгербвана молба до председателя на търговско-индустриалната камара, в района на която възнамява да открие търговското си заведение, а в случаите на алинея предпоследна от чл. 2 — до Министерството на търговията, промишлеността и труда — отделение за търговия. В молбата трябва да се укаже:

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат § 8, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Сирко Станчев: (Чете)

„§ 9. Към чл. 7, пункт 4, се прибавя следната нова, втора, алинея:

Отказът на местното клоново или общо търговско сдружение да издаде удостоверение за търговска практика подлежи на обжалване в двуседмичен срок от съобщението пред председателя на съответната търговско-индустриална камара, който се произнася в месечен срок. Решението е окончателно и не подлежи на никакво обжалване.“

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат § 9, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Сирко Станчев: (Чете)

„§ 10. Забележка I към чл. 7 се изменя така:

Забележка I. Когато се подава молба от юридическо лице — представят се документите, предвидени в точки 1 до 5 на този член за две лица, натоварени с управлението на дружеството, а именно: за двама членове на управителния съвет, или за един член на управителния съвет и един директор или прокурист; ако молбата се подава от събирателно дружество — тия документи се представят за онзи членове на дружеството, които са натоварени с управлението му.“

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат § 10, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Сирко Станчев: (Чете)

„§ 11. Чл. 8 се изменя така:

Ако търговското заведение ще се управлява от пълномощник, съгласно чл. 4 — това се отбелязва изрично в молбата за искане разрешително за търгуване, като освен документите по чл. 7 за собствени на търговското заведение, се представят и документите по чл. 7, точки 1 до 5, и за пълномощника.“

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат § 11, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Сирко Станчев: (Чете)

„§ 12. Чл. 10 се изменя така:

Разрешителните за търгуване, с изключение на случаите, предвидени в чл. 2, алинея предпоследна, се издават от председателя на търговско-индустриалната камара, в района на която се открива търговското заведение, въз основа решението на комисията по чл. 2. Във това решение се посочват изрично стоките или клоновете търговия, с който лицето може да търгува — когато се касае за откриване на търговско заведение за продажба на стоки — или на търговско занятие, което лицето може да упражнява.

Комисията по чл. 2 от закона отказва издаването на исканото разрешително за търгуване, когато констатира, че лицето не отговаря на условията, предвидени в този закон.

Разрешителните за лицата, предвидени в чл. 2, алинея предпоследна, се издават от Министерството на търговията, промишлеността и труда. Министерството отказва издаването на исканото разрешително, когато констатира, че лицето не отговаря на условията, предвидени в този закон. Отказът на министъра не подлежи на никакво обжалване.

Забележка. Лицата, получили правото да упражняват привилегиата по чл. 11 от наредбата-закон за подпомагане пострадалите от войните, по реда на последния и правилника за приложението му, които не отговарят на условията, предвидени в чл. 3, пункт 4, от наредбата-закон за уреждане на вътрешната търговия, се снабдяват с разрешително за търгуване само въз основа на удостоверение от отделението или бюрата за подпомагане пострадалите от войните, в смисъл, че им е признато правото за упражняване привилегиата по чл. 11 от наредбата-закон за подпомагане на пострадалите от войните, като същите се освобождават и от задължението да регистрират фирмите си съгласно чл. 3, пункт 9.

Разрешителни за търгуване по тази забележка се издават и вжат само за срока, за който на лицето е признато правото да упражнява привилегиата по чл. 11 от наредбата-закон за подпомагане на пострадалите от войните.“

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат § 12, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Сирко Станчев: (Чете)

„§ 13. Чл. 11 се изменя така:

Отказът на председателя на търговско-индустриалната камара да даде исканото разрешително, съгласно решението на комисията по чл. 2, се съобщава писмено на молителя, който има право да го обжалва в двуседмичен срок от получаване на съобщението пред министъра на търговията, промишлеността и труда, или упълномощено от него лице.

Решението на министъра на търговията, промишлеността и труда или упълномощеното от него лице е окончателно и не подлежи на никакво обжалване.“

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат § 13, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Сирко Станчев: (Чете)

„§ 14. Чл. 13, алинея първа, се изменя така:

Издадените разрешителни се вписват в особен регистър в търговско-индустриалната камара, която ги е

издала, и в общината, дето се намира търговското заведение, когато то се намира извън седалищните градове на търговско-индустриалните камари.“

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат § 14, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Сирко Станчев: (Чете)

„§ 15. Чл. 14, алинея трета, се изменя така:

Търговските заведения, за които не са спазени разпоредбите на този член, се затварят с заповед от председателя на търговско-индустриалната камара, въз основа решението на комисията, предвидена в чл. 2. Тази заповед подлежи на обжалване в двуседмичен срок от съобщението пред околийския съдия по мѣстонахождението на търговското заведение, решението на което е окончателно и не подлежи на никакво обжалване.“

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат § 15, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Сирко Станчев: § 16 се заличава. § 17 става § 16. (Чете)

§ 16. След чл. 14 се прибавя следният нов чл. 14-а:

Чл. 14-а. Всички лица (освен притежателите на търговски заведения за продажба на стоки и съдържателите на хотели и ханове), които са притежавали заведение за упражняване на нѣкое друго търговско занятие в страната на 28 декември 1936 г., могат да продължат търговската си дейност само при следните условия:

а) ако въ в 6-месечен срок от влизането въ сила на това изменение на закона подадат молба до председателя на търговско-индустриалната камара, в района на която се намира заведението им, за искане разрешително за продължаване на търговската си дейност, и

б) ако въ в 6-месечен срок от влизането въ сила на това изменение на закона регистрират фирмата си съгласно чл. 3, пункт 9, ако дотогава фирмата им не е била регистрирана.

Ако лицето притежава нѣколко заведения или клонове, следва да подаде до съответната търговско-индустриална камара отделна молба за всѣко заведение или клонон.

Търговците, които не са спазили горните разпоредения, се лишават от правото да упражняват търговската си дейност, и търговските им заведения се затварят с заповед от председателя на търговско-индустриалната камара, въз основа решението на комисията по чл. 2. Тази заповед подлежи на обжалване в двуседмичен срок от съобщението пред околийския съдия — по мѣстонахождението на търговското заведение, чието решение не подлежи на никакво обжалване.

На лицата, изпълнили разпореденията на този член, се издава от председателя на търговско-индустриалната камара безплатно разрешително за продължаване търговската дейност, въ което се упоменава и клононът търговия, за който важи разрешителното.

Разрешителните за продължаване на търговската дейност се предават на правоимащите чрез мѣстното или най-близкото общо търговско сдружение, срещу заплащането на една такса от 100 л., въ приходъ на Общия съюз на българските търговци за фонда „Задължителна взаимноспасителна посмъртна каса на българските търговци.“

Забележка. Лицата, започнали да упражняват оседнало нѣкое търговско занятие (друго, освен продажбата на стоки или хотелиерство) след 28 декември 1936 г. до деня на влизане на това изменение на закона въ сила, се снабдяват с разрешително за търгуване по чл. 1 на общо основание и при спазване на членове 1 до 13 от този закон, като следва да подадат молбите си по чл. 6 най-късно въ тримесечен срок от влизането на това изменение на закона въ сила. Заведенията на лицата, неспазили този срок, се закриват по реда на алинея трета от този член.“

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат § 16, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Сирко Станчев: § 18 става § 17. (Чете)

„§ 17. Въ края на чл. 15 се прибавя следната нова алинея: Разрешителните, издадени съгласно членове 1 и 14-а за упражняване оседнало нѣкое търговско занятие, дават

право да се упражнява само това търговско занятие, за което е издадено разрешителното."

Председателстващ Димитър Пешевъ: Които приематъ § 17, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: § 19 става § 18. (Чете)

„§ 18. Чл. 22 се изменя така:

За нарушение на разпореденията на тази глава виновните се наказватъ съ постановление на председателя на търговско-индустриалната камара, въз основа мнението на комисията по чл. 2:

- 1) съ глоба отъ 200 до 20.000 л.;
- 2) съ временно затваряне на търговското заведение за срокъ до 6 месеца;
- 3) съ закриване на търговското заведение и отнемане на разрешителното.

Наказанията по пунктове 2 и 3 могатъ да бъдатъ налагани само при многократно неспазване разпореденията на тази глава.

Направо съ наказанието „затваряне на търговското заведение“ (пунктъ 3) се наказва търговецъ, който умислено е декларира въ невърно собствения си капиталъ (чл. 6, пунктъ 3).

Забележка. Открититъ търговски заведения безъ разрешително се затварятъ по административенъ редъ, въз основа решението на комисията по чл. 2, отъ председателя на съответната търговско-индустриална камара, съ заповѣдъ, която не подлежи на никакво обжалване."

Председателстващ Димитър Пешевъ: Които приематъ § 18, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: § 20 става § 19. (Чете)

„§ 19. Чл. 23 се изменя така:

Постановленията на председателя на търговско-индустриалната камара, съ които се налагатъ глоби до 500 л., съ окончателни и не подлежатъ на никакво обжалване, а тѣзи, съ които се налага глоба по-голяма отъ 500 л., или наказанията, предвидени въ пунктове 2 и 3 отъ чл. 22, подлежатъ на обжалване въ двуседмиченъ срокъ отъ съобщението, съгласно чл. 677 отъ закона за наказателното съдпроизводство."

Председателстващ Димитър Пешевъ: Които приематъ § 19, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: § 21 става § 20. (Чете)

„§ 20. Къмъ чл. 24 се прибавятъ следнитъ нови втора и трета алинеи:

Председателитъ на общитъ търговски сдружения подлежатъ на наказание по чл. 22, пунктъ 1, отъ този законъ по жалба на заинтересувания, до Министерството на търговията, промишлеността и труда, ако безъ законно основание откажатъ да предадатъ разрешителното за търгуване (чл. 13) или за продължаване на търговската дейност (членове 14 и 14-а).

Органи на общинитъ, които не дадатъ исканото имъ съдействие за прилагането на този законъ, ако не подлежатъ на по-голямо наказание по други закони, се наказватъ съ постановление на министра на вътрешнитъ работи и народното здраве съ глоба отъ 100 до 1000 л. Постановленията се издаватъ въз основа на актъ, съставенъ отъ органитъ на Министерството на търговията, промишлеността и труда или на търговско-индустриалнитъ камари и не подлежатъ на никакво обжалване."

Председателстващ Димитър Пешевъ: Които приематъ § 20, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: Прибавя се новъ параграфъ 21 съ следния текстъ: (Чете)

§ 21. Въ членъ 25, алинея първа, въ края се прибавятъ думитъ: „и на Министерството на търговията, промишлеността и труда."

Председателстващ Димитър Пешевъ: Които приематъ новия § 21, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: (Чете)

„§ 22. Въ края на чл. 27, буква „а“, се прибавятъ думитъ: Качеството на производителъ, се установява съ удостоверение отъ общинската властъ въ общината, дето лицето има мѣстожителството си."

Председателстващ Димитър Пешевъ: Които приематъ § 22, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: (Чете)

„§ 23. Къмъ чл. 27 се прибавя следната нова буква „г“: г) продавачитъ на разностъ на вестници и списания."

Председателстващ Димитър Пешевъ: Които приематъ § 23, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: (Чете)

„§ 24. Думитъ въ края на алинея първа отъ чл. 29: „за които разрешенията се издаватъ отъ мѣстната общинска властъ“ се замѣнятъ съ: „за които разрешителни могатъ да се издаватъ и отъ мѣстната общинска властъ, когато лицето желае да търгува само въ района на дадена община."

Председателстващ Димитър Пешевъ: Които приематъ § 24, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: (Чете)

„§ 25. Чл. 29, пунктъ 1, се изменя така:

1. Продавачитъ на копчета за яки, връзки за обуца и други подобни дребни предмети."

Председателстващ Димитър Пешевъ: Които приематъ § 25, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: (Чете)

„§ 26. Къмъ чл. 31 се прибавя следната забележка:

Забележка. Допуска се, щото кърджинитъ, продавачи на килими, грънчарски, бакърджийски, дърводѣлски, гайтанджийски, ножарски, калпакчийски издѣлия и прѣсни и сушени плодове, както и произведенията отъ тѣхъ, като мармаладъ, пестилъ и пр., да търгуватъ въ цялата страна, ако съ снабдени съ разрешително за амбулантна търговия съ изрично означение, че съ търговци-кърджии.

Такива разрешителни се издаватъ отъ търговско-индустриалнитъ камари по мѣстожителството на кърджинитъ само ако, освенъ другитъ документи, предвидени въ закона, се представи удостоверение отъ мѣстното или най-близо общо търговско сдружение, че лицето е търговецъ-кърджия."

Председателстващ Димитър Пешевъ: Които приематъ § 26, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: (Чете)

„§ 27. Къмъ чл. 32 се прибавя следната нова, втора, алинея, Отказътъ на търговско-индустриалната камара или общината да издаде исканото разрешително подлежи на обжалване въ двуседмиченъ срокъ отъ съобщението предъ Министерството на търговията, промишлеността и труда, решението на което е окончателно и не подлежи на никакво обжалване."

Председателстващ Димитър Пешевъ: Които приематъ § 27, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: (Чете)

„§ 28. Въ края на алинея втора отъ чл. 34 се прибавятъ думитъ:

Искането за подновяване на разрешителното следва да бѣде подадено най-късно до 6 месеца отъ изтичане срока на старото разрешително."

Председателстващ Димитър Пешевъ: Които приематъ § 28, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: Прибавя се новъ § 29, съ следния текстъ: (Чете)

§ 29. Въ чл. 35, къмъ забележката, следъ думитѣ: „отъ съпругата“ се поставя запетая и се прибавятъ думитѣ: „децата си или единъ помощникъ, който трѣбва да отговаря на условията, предвидени за сѣщия въ алинея втора на настоящия членъ.“

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 29, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: Прибавя се новъ § 30 съ следния текстъ: (Чете)

„§ 30. Къмъ чл. 36 се прибавя нова алинея съ следното съдържание:

Амбулантенъ търговецъ, който преотстъпва на други лица ползуването на разрешителното си, губи правата си по това разрешително за срокъ отъ шесть месеца.“

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ новия § 30, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: § 29 става § 31: (Чете)

„§ 31. Въ края на алинея втора отъ чл. 39 се прибавятъ думитѣ:

Искането за продължаване на разрешителното следва да бѣде подадено най-късно до 6 месеца отъ изтичане срока на старото разрешително.“

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 31, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: § 30 става § 32: (Чете)

„§ 32. Въ края на чл. 43, алинея втора, точката става запетая и се прибавятъ думитѣ: „както и на търговците на плодове и зеленчуци, магазинитѣ на които се намиратъ на пазарни мѣста, да поставятъ сергии предъ дюканиитѣ си въ пазаренъ день.“

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 32, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: § 31 става § 33: (Чете)

„§ 33. Въ края на алинея трета отъ чл. 45, точката става запетая и се прибавятъ думитѣ: „както и полузаятчиитѣ, разрешителнитѣ на които се издаватъ възъ основа на удостоверение отъ мѣстното клоново или общо занаятчийско сдружение, че сѣ полузаятчий и че не подлежатъ на снабдяване съ разрешително като оседнали търговци по глава I на този законъ.“

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 33, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: § 32 става § 34: (Чете)

„§ 34. Въ края на чл. 49 се прибавятъ следнитѣ нови алинеи:

Когато нарушението се състои въ търгуване безъ разрешително — едновременно съ съставянето на акта за налагане на глоба, на лицето се забранява по-нататъшното търгуване, като по административенъ редъ му се вдига сергията.

Закупчицитѣ на сергийно право, както и на общинскитѣ органи, които сѣ допустнали на опредѣленитѣ пазарни мѣста да излагатъ за продажъ подлежащи на сергийно право стоки, отъ амбулантенъ търговецъ, оседналъ търговецъ, занаятчия, полузаятчий или индустриалецъ, неснабденъ съ разрешително по глава II отъ този законъ, се глобяватъ отъ кмета по искане на председателя на търговско-индустриалната камара съ глоба въ двоенъ размѣръ на събраното сергийно право.“

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 34, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: Прибавя се новъ § 35 съ следния текстъ: (Чете)

„§ 35. Въ чл. 51, алинея първа, предъ думитѣ: „търговско-индустриалнитѣ“ се прибавятъ думитѣ: „Министерството на търговията, промишлеността и труда и на“.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 35, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: § 33 става § 36: (Чете)
„§ 36. Членове 54 и 55 се отмѣняватъ.“

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 36, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: § 34 става § 37: (Чете)

„§ 37. Въ чл. 57 следъ думитѣ: „началника на отдѣленieto за търговия“ се вмѣкватъ: „юрисконсулта на Министерството на търговията, промишлеността и труда.“

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 37, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: Прибавя се новъ § 38 съ следния текстъ: (Чете)

„§ 38. Къмъ чл. 59 се прибавя нова алинея съ следното съдържание:

Министърътъ на търговията, промишлеността и труда, следъ като вземе мнението на Висшия търговски съветъ, може да обявява, за опредѣлено време, преситеностъ въ кой и да е клонъ на търговията, за цѣлата страна или за отдѣлни населени мѣста. Това разпореждане има сила до 31 декемврий 1945 г.“

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: По § 38 е представило писмено предложение отъ народния представителъ г-нъ д-ръ Никола Минковъ, който предлага, цѣлиятъ параграфъ 38 да се премахне.

Има думата народниятъ представителъ г-нъ д-ръ Никола Минковъ.

Д-ръ Никола Минковъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Раздадениятъ ни законопроектъ за уреждане на вътрешната търговия не съдържаше текста, който току-що бѣше прочетенъ. Той е приетъ въ комисията, споредъ сведенията ми, по настояването и желанието на Българския търговски съюзъ. Ние сме длъжни, като Парламентъ, който има опредѣлени политически възгледи, да разгледаме това предложение именно отъ гледна точка на разбиранията и желанията ни да изградимъ въ България новъ политически и социаленъ редъ. Този членъ така, както, се предлага, споредъ менъ, е въ пълно противоречие съ нашитѣ идеи. Той е ударъ на тѣзи идеи. Той е ударъ на всичко онова, което отиваме да разпразяме на народа и въ името на което го молимъ да се сплоти задъ насъ и задъ правителството, задъ неговата социална политика.

Г-да народни представители! На пръвъ погледъ изглежда, че повдигнатиятъ въпросъ е отражение на конфликта между днешнитѣ разбирания, отъ една страна, и либералнитѣ разбирания — отъ друга, че текстътъ, който се предлага, е отражение на разбирането за изграждането на новия редъ. Моля ви, обаче, да си спомните, че ограниченията на частната инициатива не сѣ характерни само за днешния редъ. Има и друга епоха, въ която имаше ограничения. Това е феодалната епоха, епохата на феодалнитѣ привилегии, епохата на цеховитѣ организации. Не бива да изпадаме въ заблудението, както поддържатъ нашитѣ противници, че всѣко ограничение на свободата е белегъ на новия редъ. Само тамъ има борба за новъ редъ, където се ограничава частната свобода въ името на общественъ интересъ, където се ограничава частната свобода въ името на социалната правда. Азъ бихъ молилъ да ми бѣде обяснено, кои социални подбуди предизвикаха тази разпоредба. Задъ тази разпоредба стои интересътъ само на Търговския съюзъ или, по-скоро, само на известни сѣди отъ Търговския съюзъ. Та не направихме ли много въ исканото направление — да се ограничи достѣпътъ въ търговията? Та не предвидихме ли образователенъ цензъ за търговцитѣ, та не предвидихме ли служебенъ цензъ, не предвидихме ли стажъ, та не искаме ли свидетелство за сѣдимостъ? Всичко това се видѣ недостатъчно и затова днесъ се отива още по-нататъкъ и се дава право на министъра на търговията — забележете, не другаде, а въ нова България, въ голѣма България, въ велика България, въ България на жизненото пространство — съ една заповѣдъ утре да каже на българския гражданинъ: ти, който

плащашъ данъци, ти, който пращашъ войници, ти, който проливашъ кръвта си, ти, който имашъ стажъ, ти който имашъ образование, ти не можешъ да имашъ въздухъ, ти не можешъ да имашъ жизнено пространство въ своето отечество, защото Висшиятъ търговски съветъ така е поискалъ.

Г-да народни представители! Азъ ви моля да внимаваме да не отиваме твърде далечъ-въ пътя, по който се е тръгнало. И азъ бихъ молилъ поне Народното събрание да не тръгне по пътя, който ни се сочи отъ почитаемото Министерство на търговията. Искате ли примѣри за това направиение? XXV Народно събрание, въ изразъ на своето идеологично разбиране, гласува закона за защита на нацията. Съ тоя законъ се създадохъ редъ ограничения за еврейскитѣ предприятия, еврейскитѣ предприятия се ликвидиратъ, еврейскитѣ предприятия се изземватъ. Защо, коя бѣше целта? Целта бѣше, както справедливо се изтъкна, да се умаломощи една икономическа групировка въ България съ точно опредѣлени расови и идеологични белези и да се даде възможностъ на българския гражданинъ свободно да диша. Азъ се питамъ, защо този законъ съ една разпоредба на Министерския съветъ, която, въ този текстъ, който ще цитирамъ, е дѣло, е плодъ само на Министерството на търговията, се изопачи по единъ начинъ, който е диаметрално противоположенъ на вашитѣ разбирания, г-да народни представители? Въ тази разпоредба се казва: при ликвидацията на еврейскитѣ предприятия се предпочитатъ онѣзи, които сѣ съдружници, и онѣзи, които сѣ отъ сѣция браншъ. И днесъ вие виждате да се разнася поменикъ-списъкъ на нещастни жертви българи, на които предприятията сѣ били иззети отъ конкуренцията на еврейския капиталъ. На тѣзи нещастни жертви разпоредбата на Министерския съветъ не дава възможностъ да дишатъ, на тѣзи нещастни жертви българи разпоредбата на Министерския съветъ, респективно на министра на търговията, не дава възможностъ да защитятъ правото си, като въ замѣна на това се казва: вие, които имате, още ще имате, вие, които имате индустриални предприятия, само вие и никой другъ българинъ ще изкупите еврейскитѣ предприятия.

Г-да народни представители! Искате днесъ да стидемъ още по-нататъкъ въ системата на контингенти и на ограничение; искате да ни убедятъ, че тази система е социална. Азъ се връщамъ отъ Разложкия край, край на тютюнопроизводители, на измѣчени синове на тая страна, които токущо сѣ се завърнали и пакъ заминаватъ да изпълнятъ своя отечественъ дългъ. Тѣ иматъ тютюнова кооперация. Искате хората съ собственитѣ си спестявания да изкупятъ, да събератъ собственитѣ си тютюни, но ето, че иде отъ централната властъ една разпоредба за контингенти, за регламентация, разпоредба на новия редъ въ кавички, съ която имъ се казва: не, вие нѣма да изкупите това количество, защото се изземватъ отъ вашитѣ количества 100-200 хиляди килограма тютюнъ и се даватъ на търговеца X, който ще дойде да ги купи не съ своя организация, не по своя инициатива, а по силата на една правителствена регламентация. Това не е само въ Разлога. Ето и колежитѣ отъ Кюстендилъ казватъ сжщото. Кооперацията на тютюнопроизводителитѣ въ Кюстендилъ е спъната да закупува тютюни. Защо да не закупува тютюни? Нѣма ли пари? Има пари. Нѣма ли връзки? Има връзки. Нѣма ли възможности? Има възможности. Регламентацията, обаче, „новиятъ редъ“ казва на тази кооперация въ Кюстендилъ: вие нѣма да закупувате, ще дадете тютюнитѣ си на Асенъ Голевъ, той ще закупи количествата, които сѣ необходими.

Лазаръ Поповъ: Кой Асенъ Голевъ?

Д-ръ Никола Минковъ: Бившиятъ народенъ представителъ. — Искате днесъ да отидатъ по-нататъкъ. Човѣкъ, завършилъ химия, специализиралъ по етернитѣ масла въ Франция, билъ 15-20 години въ Земедѣлската банка, отдѣлъ розово масло, напуска службата си. Тоя човѣкъ има такава компетентностъ по търговията съ етерни масла, каквато никой въ България нѣма. Искате да стане търговецъ на розово масло. Идва, обаче, регламентацията и му казва: не, ти не можешъ да станешъ търговецъ на розово масло, защото този златенъ периметъръ е вече запазенъ. Г-да народни представители! Напразно иска да ни успокои уважаемиятъ министъръ на търговията, като казва, че ще се вложи разумъ въ прилагането на това ограничение, защото ние нѣмаме никаква гаранция, че на това мѣсто ще стои вѣчно той министъръ. Ние гласуваме законъ, макаръ за срокъ 5 години, който ще трѣбва да разглеждаме безъ огледъ на това, кой ще го прилага. Ние гласуваме из-

вестни правомощия и ще трѣбва да изхождаме отъ онзи смисълъ, който се влага въ самитѣ тѣхъ. Ще ми се направи едно възражение: да, но преситеността — като принципъ — е вече възприета у насъ. Да, възприета е въ областта на индустрията, и твърде основателно, кждето се влагатъ по единъ непоправимъ начинъ грамадни капитали, кждето се изписватъ машини, кждето се строятъ здания. На единъ индустриалецъ ще трѣбва да се обезпечи възможността за рентабилно вложение на капитала. Но азъ се питамъ, г-да народни представители, какъ може — и това е парадоксалното — хора, които говорѣха винаги за частната инициативата, за могъщата роля на частната инициатива, проявена въ търговията, да ни казватъ сега: нѣма значение частната инициатива, нѣматъ значение творческитѣ дарования, нѣма значение организаторскитѣ гений, и носителътъ имъ ще бѣде изключенъ отъ сектора на търговията, защото има преситеност. Кой ще опредѣли тази преситеност? Ще се опредѣли по мнението на Висшия търговски съветъ. Ами въ авансъ ще ви кажа, че Висшиятъ търговски съветъ въ 95% отъ случаитѣ ще каже, че въ дадена търговия има преситеност.

Но азъ се питамъ, дали днесъ именно бѣше политично да се гласува тази разпоредба, дали днесъ търговското съсловие въ България е въ толкова окаяно положение? Не съмъ врагъ на търговското съсловие. Търговцитѣ сѣ важенъ стожеръ въ стопанския животъ на страната, но ние ще крепимъ, ще защитаваме добритѣ търговци, а добритѣ търговци нѣматъ нужда отъ китайски стени, които да ги охраняватъ. Днесъ, когато търговията е и безъ това въ плоскостта на конюнктурнитѣ печалби, когато днесъ и безъ туй търговията не е въ плачевно състояние, днесъ именно се казва, че за срокъ отъ 5 години ще се даде възможностъ да се обявява преситеностъ въ този или онзи браншъ на търговията.

Г-да народни представители! Спомнете си речитѣ, които всѣки отъ васъ е държалъ въ своята колегия. Какво обещаваме ние на народа? Не му ли казвахме: създаваме нова България, създаваме голѣма България, въ която всѣки ще диша, въ която всѣки ще живѣе, България отъ Охридъ до Силистра и отъ Дунавъ до Бѣло-море, кждето ще се развихри частната инициатива, кждето ще се развихрятъ способноститѣ на хората. Днесъ, обаче, съ тоя законъ се пресичатъ тѣзи възможности.

Нека не ми се прави възражението, че съмъ билъ въ противоречие съ идеитѣ на новия редъ. Защото пакъ ще заключа: тамъ е грѣшката, че често пъти се заимствуватъ известни нѣща отъ други държави, отъ Германия или отъ Италия, и се казва: тази разпоредба съществува тамъ! Но каква е цѣлостната организация въ Германия, какви сѣ социалнитѣ задачи, поставени тамъ, какво е положението на работника тамъ, какво е положението на консуматора тамъ, отъ това не се интересуватъ! Българскитѣ консуматоръ въ сжщото положение ли е въ каквото е германскитѣ консуматоръ? Самъ министърътъ на търговията каза въ една своя речъ недавна, че е опасно да правимъ сравнение. Въ Германия хората купуватъ по точки. Защо вземаме това, което изнася само на известни хора, на известни срѣди?

Азъ заявявамъ, г-да народни представители, че ако искаме да бждемъ вѣрни на себе си, ние ще гласуваме само за онѣзи ограничения на частната инициатива, които сѣ въ полза на нацията и които сѣ въ полза на социалната правда. Всичко друго е желание да служимъ и на Бога, и на мона. (Ръжкоплѣскания)

Председателствувашъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Иванъ Петровъ.

Иванъ В. Петровъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Внесениятъ законопроектъ иде като допълнение на закона за уреждане на вътрешната търговия. И действително материята, която той засѣга, трѣбва да признаемъ, че е отъ твърде деликатно естество. Законътъ за вътрешната търговия се създаде именно съ огледъ на създаденото положение въ нашата стопанска действителностъ отъ 2-3 години насамъ. Трѣбваше да чакаме отъ този законъ благотворни резултати. Фактътъ, че сега се предлага да се внесатъ измѣнения въ него, говори, че той е билъ дефектенъ. Но азъ се питамъ, азъ си поставямъ въпроса: дали днешното положение на нѣщата, отъ което трѣбва да констатирамъ, че едва ли нѣкой е доволенъ, се дължи изключително на този законъ, съ който се регламентираща нашата вътрешна търговия?

Г-да народни представители! Азъ бѣхъ изненаданъ, ако искате да знаете, и отъ изложението на г-на председателя

на комисията по търговията, който, като докладчикъ, този път имам възможност да направя едно обширно изложение, въ което прокара своите възгледи не само относително режима на търговията, но относително режима на цялостното наше стопанство. Той засегна много проблеми, много въпроси. Въ неговото критично отнасяне — аз не искам да го упрѣкна за неговото мнение — той дойде да каже, че самъ, като търговецъ, е недоволенъ отъ съществуващото положение, той, който е докладчикъ на законопроекта.

Сега позволете ми въ връзка съ предложението на г-нъ Минковъ да изкажа и азъ нѣколко мисли по законопроекта и изобщо по сложенитѣ днесъ на разискване въпроси.

Г-да! Въпросътъ, който повдигна и на който се спрѣ най-много г-нъ Сирко Станчевъ и който косвено се засѣга отъ този законопроектъ за регламентиране на вътрешната търговия, е въпросътъ за ценитѣ. По този въпросъ се е говорило не веднажъ и дважъ, говорилъ е и г-нъ министърътъ на финанситѣ, говорилъ е и уважаемиятъ министъръ на търговията, г-нъ професоръ Загоревъ. Но ние трѣбва да констатираме, че въ тѣхнитѣ преценки нѣма тѣждественостъ, че тѣхнитѣ разбирания не се покриватъ. Въпросътъ за ценитѣ, г-да, не може да не занимава всички ни, защото той занимава българския народъ и го занимава, защото го стѣга вече въ клещи. Въпросътъ за ценитѣ вече отиде дотамъ, че, по моя лична преценка, отъ въпросъ за ценитѣ той стана въпросъ за стойността на лева. Той стана общъ въпросъ, въпросъ на всички и най-вече на тѣзи, които сж хора на ежедневиия трудъ и на скромнитѣ спестявания, на тѣзи най-вече, които иматъ по нѣкоя и друга спестена парица; не на търговцитѣ, не на индустриалцитѣ, не на тѣзи, които сждбата е повече покровителствувала, но на хората, които съ упоритъ трудъ и съ цената на икономии сж успѣли да сжтатъ нѣщичко. Можемъ да даваме каквито щемъ теоретически обяснения, било отъ министерската маса, било отъ тукъ (Сочи трибуна); можемъ виртуозно да мотивираме теоретично всичко, но фактитѣ сж факти, тѣхъ ние не можемъ да опровергаемъ. Ние, като народни представители, не можемъ да дадемъ по тѣхъ ствегъ долу на заинтересуванитѣ.

Азъ се питамъ: защо, г-да, дойде промѣната въ ценитѣ, защо дойде това покачване на ценитѣ, защо въобще ние говоримъ за покачване на ценитѣ? Паралелно съ този въпросъ, трѣбва да се разскава и въпросътъ за стойността на нашата парѣ. И азъ си поставямъ следния въпросъ. На 1939 г. съ министерско постановление бѣха заковани ценитѣ. Този жестъ бѣ посрещнатъ съ одобрение, ще кажа, и съ надежда, отъ цялѣя български народъ. И трѣбва да признаемъ, че известно време бдителността на правителството въ това отношение даде известни резултати. Но за мене остава пакъ неясно това: какъ се отпустнаха ценитѣ? Най-напредъ забележете едно: ние сме страна, която не воюва, ние не сме въ война, а дойдохме до едно действително страшно положение на ценитѣ. Г-нъ Станчевъ ни цитира тукъ, че по евтинията или по скѣпотията сме били трети по редъ. Азъ не зная какъ е въ другитѣ държави. Азъ гледамъ това, което е у насъ. Той казва, че по скѣпотията ние сме трети по редъ и веднага идва да ни каже, че той не могълъ да си закрѣпи обувката или че не могълъ да си вземе обувка, че трѣбвало за единъ чифтъ обувка да даде 1.000 л. Той не каза това, но азъ го допълвамъ. Пита се: кой отпустна ценитѣ, защо бѣха отпустнати тѣ? Вносътъ отъ чужбина ли е причината, или нѣкакви други несъобразности въ нашето стопанство, или режимътъ на регламентацията? Нѣма защо да си закриваме очитѣ предъ фактитѣ. По моя преценка, г-да, отговорни сме само ние. Не може да носи отговорностъ само управлението. Азъ не казвамъ, че г-нъ Загоревъ — моитѣ уважения къмъ него, азъ го считамъ идеалистъ, виждамъ, колко е обремененъ и колко работи; може би само на него и на финансовия министъръ е струпано да носятъ бремето на днешното управление — но има факти, които не можемъ да обяснимъ, по които не можемъ да дадемъ отговоръ. На 1939 г. бѣха заковани ценитѣ. Защо се отпустнаха тѣзи цени, когато ние не воюваме и когато теженията сж, че отиваме къмъ едно самозадоволяващо се национално стопанство? Споредъ мене, г-да, ако управлението искаше навремето да вземе мѣрки, то можеше да ги вземе, можеше да задържи ценитѣ поне на ония артикули, които сж продуктъ на нашия трудъ и на нашата земя, на нашата стопанска дейностъ. За мене, г-да, всичко това, което излиза на пазара, иде по два пътя: или минава презъ границата, или идва отъ нашитѣ фабрики. Не говоря за селския трудъ. Тамъ можахме да заковемъ це-

нитѣ. Когато се касае за тѣзи продукти, които идватъ отъ нашето село, можахме да заковемъ известни цени, а за ония продукти, които минаватъ презъ границата или излизатъ отъ нашитѣ фабрики, не можахме да сторимъ това. Е добре, нима управлението не можеше да спре тѣзи артикули на границата и да имъ наложи чрезъ съответната калкулация оная цена, която трѣбва да се плати за тѣхъ? Не можахме ли да фиксираме тѣхната цена, безъ да следваме системата на нѣкоя друга велика държава? Безъ да имаме системата на търговия, на производство и пр. и пр. на тая велика държава, ние можахме, вследствие на договора, който имаме съ нея, следствие, вследствие на размитата, която имаме съ нея, да запазимъ едни относително стабилни цени. Щцото е и съ продуктитѣ, които идатъ отъ фабрицитѣ. Нима не можеше да запазимъ ценитѣ имъ поне относително? Азъ чухъ сега въ преценките на г-нъ Станчевъ странни работи. Той ни даде факти за кожарската индустрия. Докато ние всички правимъ упрѣци, че нашата кожарска индустрия печели, че нашитѣ индустриалци иматъ голѣми печалби — това е и моето убеждение — г-нъ Станчевъ ни каза, че тѣ били въ загуба. Той изрази недоволството на търговцитѣ, други изразиха недоволството на други. Азъ не зная кой е доволенъ. Консуматорътъ ли е доволенъ, г-да, този ли, който получи увеличението на заплатата си 30%, а вмѣсто по 300 л., купува обувката по 1.000 л.? Той ли ще бѣде доволенъ? А особено, когато той има нѣколко деца? Това сж фактитѣ. Азъ твърдя, че ако властѣта искаше, тя можеше да запази ценитѣ. Какъ можа властѣта да закове цената на вълната, да се купува 65 л. килограмътъ, и това да продължава? Какъ можа да закове цената на суровитѣ кожи, да се купуватъ по 26-50 и 27 л. килограмътъ и да остане тази цена? Какъ можаха да се заковатъ ценитѣ на нѣкои отъ селскитѣ произведения? Вие ще кажете за цената на житото и за хлѣба. Азъ смѣтамъ, че и цената на хлѣба е закована. Грѣхъ ще бѣде на душата на оня, който казва, че хлѣбътъ въ България е скѣпъ, когато има увеличение не единъ път на надницитѣ и на печалбитѣ. Г-да! Какъ искате да нѣма увеличение на ценитѣ, какъ искате да нѣма посѣпване, какъ искате да не се хвърлятъ пари на пазара, когато вече никой нѣма вѣра и признава, че въ тѣдения случай има нѣщо нередно? Всѣки е смутенъ. Азъ имамъ познати и роднини търговци — и всѣки отъ васъ има такива — които ми казватъ: „Защо ни давате 20% печалба? Кога въ живота сме печелили 20%!“ Сега правимъ обороти страховити, стига да има стока.“ Докарва единъ търговецъ басми, платове, и всѣки бърза да вземе за утрешния денъ — има дечурлига и не знае какво го чака. Въ 3-4-5 дни търговцитѣ разпродаватъ всичката си стока и тѣзи хора печелятъ съ стотици хиляди лева на годината. Това е истината. Но печалбитѣ не сж само тамъ. Има и други факти, които бодатъ, г-да! Г-нъ Минковъ ви говори за контингентитѣ. Ако има нѣщо, което е скандално, за което оня денъ азъ говорихъ и въ бюджетарната комисия, това сж именно контингентитѣ. Това е нѣщо страховити. При днесъ съществуващия режимъ, нередно е за известни артикули, както, наприкладъ, за тютюна, желѣзото и други нѣкои, да има контингенти. Съ тютюнѣтѣ днесъ могатъ да търгуватъ само нѣколко избраници, които е достатъчно да сж получили благоволение, за да бждатъ зачислени къмъ категорията на така нареченитѣ „тютюнотърговци“. Печалбата зависи отъ благоволенieto, съ което се ползува. Дали ще дадатъ на нѣкого 1.000.000 или 1.500.000 кгр. контингентъ тютюнъ — зависи отъ благоволенieto, съ което се ползува. Не е ли вѣрно, че много народни представители, наши колеги, промѣниха занятията си и се обявиха за тютюнотърговци? (Ржкоплѣскания) Не е ли вѣрно, че начинътъ на търговията съ тютюни сега се промѣни? Азъ не правя никакъвъ упрѣкъ къмъ никого отъ министритѣ. Азъ ценя тѣхната дейностъ, азъ съмъ обективенъ къмъ нѣщата, азъ ви соча само фактитѣ, а изводитѣ нека всѣки си ги направи самъ за себе си.

Мене ми се съобщиха другъ фактъ, който не знаехъ. На единъ търговецъ на желѣзарски материали отъ провинцията му разрешиха — отъ Търговския съюзъ ли, или отъ Ераншовия съюзъ, не знамъ — да внесе 5 милиона килограма желѣзо. А какво значи това? То значи, като внесе 5 милиона килограма и като вземе на единъ килограмъ желѣзо по единъ левъ, по два лева, по три лева, или по четири лева, да спечели 5 милиона, 10 милиона, 15 милиона или 20 милиона лева. Значи, поради това, че е вносителъ на желѣзо отъ по-рано, той ще продължава да внася желѣзо и сега и да реализира такива голѣми печалби. Не искамъ да говоря за печалбитѣ при другитѣ браншове, не искамъ да навлизамъ въ износа на овощия, на плодове, вино и т. н. Създаде се регламентация, отъ която, ще

кажа азъ, въ голѣма степенъ експортниятъ търговецъ е облагодетелствуванъ. Азъ не му завиждамъ, азъ винаги отъ тази трибуна съмъ защищавалъ търговията, но съмъ защищавалъ свободната, почитената търговия, защищавалъ съмъ ония търговци, които бѣха пионеритъ на стопанска България, които я създадоха и изведоха на чуждитъ пазари. Но въ днешно време става друго. Сега виждаме, че хора промѣнятъ професията си, желаятъ да станатъ търговци, защото сегашниятъ режимъ имъ гарантира печалби. Единъ експортбюръ знае, че ще има 20% печалба, държавата го улеснява съ кредити, сдѣлката става, и той има гарантирана една печалба. Нѣма свободна конкуренция, нѣма това, което ставаше въ миналото, когато се изграждаше търговията чрезъ състезание. Каквото бѣше въ индустрията, това бѣше и въ търговията. Днесъ, когато се облагодетелствуватъ известни лица, когато се реализиратъ грамадни печалби, кажете, г-да, социално и справедливо ли е това? Мислите ли, че това не се отразява върху духа на народа? Азъ не съмъ спекулиралъ съ духа на народа, но като честни хора трѣбва да кажемъ: въ днешнитъ изключителни времена, когато на едни се налагатъ жертви, не трѣбва на други да се дава възможностъ да трупатъ голѣми състояния и въ сѣщото време тия господа да поставятъ държавата натѣсно, защото почнаха да се занимаватъ и съ покупко-продажби на недвижими имоти. Господата натрупаха състояние, натрупаха пари и не знаятъ къде да ги инвестиратъ. Ето фактитъ, г-да, предъ които ние не бива да мълчимъ, трѣбва да си кажемъ думата и да намѣримъ начинъ да се излѣзе отъ това положение.

Сега съ тази регламентация какво правимъ? Търговията винаги съмъ я защищавалъ, търговцитъ винаги съмъ били симпатични хора, но не бива въ никой случай търговията да я направимъ монополъ. Фактически ние ще създадемъ монополъ на търговцитъ, като ще имъ гарантираме печалба безъ никакъвъ рискъ.

Азъ поставямъ тия проблеми, защото съ своитъ последици тѣ влияятъ върху духа на населението. Ние дойдохме до тамъ, че хората се запитватъ: дали нѣма да ударятъ нашитъ спестявания? Всѣки е смутенъ за това, за което се е трудилъ десетки години да го спести. И другъ пѣтъ съмъ казвалъ, че не се безпокоя за нашата национална монета. Тя е силна, тя е могъща. Ние разширихме нашитъ граници и предъ насъ се явяватъ блестящи перспективи. Не е само златната наличностъ, която ще гарантира парѣта. Голѣмото стопанство, разнообразното стопанство, тучното стопанство, каквото е българското, и перспективитъ, които се разкриватъ предъ него — всичко това ще гарантира нашата монета. Това убеждение, тази вѣра е у менъ и у васъ, но за масата не е така, защото хората се питатъ: колко струва тази парѣ, когато ще трѣбва да дамъ хиляда лева за едни обувки, когато ще трѣбва да дамъ лудии пари, за да се снабдя съ нѣщо друго? Има маса въпроси, които трѣбва да бждатъ разгледани, и да се вземе часъ по-скоро решение по тѣхъ. Вѣрно е, трѣбва да признаемъ, че въ страната има доста пари, че въ нашитъ селяни никога не е имало толкова пари. Но въпросътъ се слага не толкова за хвърчащитъ пари, а колко ще струватъ тѣзи пари. Тѣзи проблеми сж свързани съ ежедневието, съ живота на всѣкого отъ дребнитъ съществувания. Тѣзи проблеми тропатъ предъ насъ за разрешение, и нашата отговорностъ е ангажирана по тѣхъ.

Азъ заключавамъ. Азъ нѣма да се спирамъ и да навлизамъ въ дейността на други законни креации на управлението, като, наприкладъ: бюрото за българска търговия и бюрото за специални покупки. Г-да! Азъ ще си прехая езика, но ще се пазя да хвърля клевета къмъ кого и да е. Не искамъ да си служа съ инсинуации, но позволете ми да изкажа едно вътрешно свое убеждение. Струва ми се, че въ нѣкои сдѣлки на тѣзи бюра има нѣщо нечисто.

Министъръ д-ръ Славчо Загоревъ: Г-нъ Петровъ! Азъ Ви моля да бждете мой представителъ въ тия креации. Азъ държа на това и Вие ще бждете мой представителъ въ тия креации.

Иванъ В. Петровъ: Г-не министре! Вие знаете съ какво уважение се отнасямъ азъ къмъ Васъ. Никой пѣтъ не съмъ ималъ съмнение въ Вашата почитеностъ, за която съмъ говорилъ предъ всички, но азъ ще Ви кажа единъ фактъ. Срѣщамъ единъ, който отива да купува слама. Взема я по 60 ст. отъ производителя и веднага чрезъ бюрото за специални покупки я продава по 1-60 л. килограма. Е, кажете, г-да, това какво е? Вземашъ сламата отъ производителя по 60 ст. и веднага я продавашъ по 1-60 л. Можете ли, тази печалба къде отива? Това е надъ 100%

печалба. Това става достояние на производителитъ, и тия хора твърдятъ, че това се дължи на тѣзи креации, на тия бюра, които сме създали.

Не искамъ да се спирамъ на маса други въпроси, да навлизамъ въ друга материя, за да ви отечавамъ. Желая да заключа. Моето убеждение е, че не само министърътъ на търговията носи отговорностъ, а цѣлото правителство е отговорно. И мене ми е чудно, какъ г-нъ Станчевъ може да твърди, че едно министерство поддържало едно, а друго министерство поддържало друго, когато има солидарна министерска отговорностъ. Азъ и другъ пѣтъ съмъ говорилъ по това. Нѣкога, неотдавна, тукъ имаше словоохотливъ министъръ, който искаше да върви по свой пѣтъ, да се цели като коза отъ другитъ и да не носи солидарната министерска отговорностъ. Ние крепимъ правителството, поради неговата солидарна отговорностъ, то носи солидарна отговорностъ за цѣлата своя дейностъ. Въ дадения случай не може да става въпросъ за дейностъ на този или онзи министъръ.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни)

Иванъ В. Петровъ: Ето защо азъ мисля, че е крайно време да се създаде единъ законъ, който да регламентира търговията съ огледъ на нашата действителностъ. Ние нѣмаме цѣлостна система, каквато има въ други държави, където, като по закона за скаченикъ сждове, всичко е съобразено. Тамъ има система въ политиката, въ стопанството, въ производството, въ просвѣтата и пр. и пр. Това ние го нѣмаме, нашата действителностъ е друга, и азъ мисля, че не може да се проведе това нѣщо у насъ. Азъ оставамъ на това мнение, че нашата, българската действителностъ, е друга. Създайте единъ законъ за търговията, ако щете и за производството, но съ огледъ на нашата, българската действителностъ. Недейте сега, както се прави въ случая, ние да създадемъ единъ законъ, който не само да обезпечи търговеца, не само да го насърди, но и да му създаде единъ монополъ. Вие знаете какъвъ е билъ краятъ на монополитъ при нашата действителностъ и какво мнение се е създадо въ нашия народъ по отношение на монополитъ.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Заклучете, г-нъ Петровъ.

Иванъ В. Петровъ: Заклучавамъ съ тия пожелания къмъ уважаемия г-нъ министъръ на търговията. Азъ не правя критика само нему. Нека, където има недѣли, да се цѣрятъ бвреме, за да се създаде нѣщо системно, както въ нашата търговия, така и въ нашата индустрия, така и въ нашето земедѣлие. (Ржкоплѣскания)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Никола Василевъ.

Никола Василевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Вземамъ думата по поводъ предложението на г-нъ Никола Минковъ. Най-напредъ се считамъ задълженъ да изкажа моитъ съжаления като народенъ представителъ, че напоследъкъ въ нашия Парламентъ започва да се прилага една практика на инцидентни предложения, следъ като съответнитъ комисии, въ които всѣки народенъ представителъ може да си каже мнението, сж взели своитъ решения. Защо е това — оставамъ вие да си обясните. Конкретно по предложението.

Въ самитъ търговски срѣди по въпроса за обявяване преситеностъ въ дадени браншове се спори. Търговецътъ, по своя характеръ, по своята дейностъ, е изобщо за една свобода въ областта на търговията. Новиятъ режимъ, обаче, новата система, националната, социалната държава прави известни ограничения. Тия ограничения се правятъ по нѣколко съображения. Отъ една страна, за едно по-справедливо разпредѣление както на печалбитъ, така и на загубитъ; отъ друга страна, за защита интереситъ на консуматора; и, отъ трета страна, за правилното провеждане на дадена стопанска политика въ държавата.

Защо се иска да се обявява преситеностъ въ дадени браншове на търговията, следъ като се взема мнението на Висшия търговски съветъ? Може би ще се иска да се обяви преситеностъ само въ ония браншове, на които, поради създаденото военно положение и въ защита на социални и национални принципи, ще трѣбва да се направятъ известни ограничения. При днешното състояние, когато липсватъ редица продукти на пазара, когато дадени търговски предприятия не могатъ да свържатъ двата края, поради това, че се създаде една психоза въ нашата

страна, че търговията носи грамадни печалби, ние виждаме едно друго явление: бюрата на търговско-индустриалните камари днес сж затрупани с искания на хора, които никога не сж били търговци, които, за голѣмо съжаление, напускат хубавата си професия и желаятъ да стават търговци, като мислят, че въ търговията ще имат блѣскаво бъдеще. Лъжат се тия хора — азъ смѣя да кажа това. Ние имаме вече случаи въ дадени търговски браншове, кждето хората почват да живѣятъ въ истинска мизерия. Вземете, напримѣръ, бакалския браншъ, кждето сж дребнитѣ ратници на разпредѣлението, на продоволствието. Знаете ли, че днесъ единъ бакалинъ, срѣдно взето, не може да изкара и заплата на единъ обикновенъ разсиленъ? Знаете ли, че при тѣзи печалби, които е опредѣлило Министерството на търговията, бакалинътъ не може да получи надница отъ 50 л. на день? Оная вечеръ единъ бакалинъ на ул. „Дунавъ“ и „Екзархъ Йосифъ“ се самоуби, като остави бележка преди своята смъртъ: „Убивамъ се, защото този тежъкъ животъ не може вече да се живѣи!“ При това положение, при липса на артикули, при липса на елементарни условия, при които бакалинътъ може да спечели нѣкой левъ, за да изхрани семейството си, за да плати данъка си, за да плати наема си, не е ли необходимо, когато има достатъчно бакалски заведения, да обявимъ бакалската професия за преситена? Не говоря за ония браншове търговия, кждето действително има по-голѣми печалби и кждето действително може да стане едно разпредѣление на богатата между по-голѣмъ кръгъ хора. Вземете манифактурата. Имате ли ние днесъ манифактура, г-да народни представители? Не виждате ли кризата на пазара? Не виждате ли празнитѣ рафтове на магазинитѣ? Не може ли въ този браншъ да поставимъ едно ограничение и да кажемъ: стига толкова? Трѣба да се има предвидъ и друго нѣщо, което г-нъ Никола Минковъ не изтъкна, а именно, че постановлението на § 38 има строго опредѣленъ срокъ на действие — 31 декември 1945 г.

Д-ръ Никола Минковъ: Изтъкнахъ го.

Никола Василевъ: Недейте ме прекъсва, г-нъ Ковачевски! И азъ съмъ на Вашето мнение по този въпросъ, . . .

Д-ръ Божко Ковачевски: Азъ не съмъ Ви прекъсналъ, а г-нъ Минковъ.

Никола Василевъ . . . обаче въ нашата действителностъ има работи, които трѣбва да бждатъ ясни на почитаемото Народно събрание.

Димитъръ Марчевъ: Тѣ сж ясни.

Никола Василевъ: Поставя се срокъ до 1945 г. Тѣкмо заради това, защото въ комисията разисквахме по тия въпроси, които повдигна тукъ инцидентно г-нъ Никола Минковъ.

Ето защо азъ моля, като се иматъ предвидъ тия обяснения, които ви давамъ — азъ не зная дали г-нъ министърътъ ще се съгласи или не да оттегли параграфа, защото и въ търговските срѣди се спори по този въпросъ — да се възприеме да се обявява преситеностъ само тамъ, кждето действително има нужда да се тури известна граница. Иначе ние отиваме къмъ едно друго положение, и то е следното. Днесъ, когато държавата се занимава съ контролиране на продоволствието и е поела грижата за контингентирание и снабдяване; днесъ, когато ще имаме нахѣтване въ дадени браншове, държавата е длъжна да даде на всѣки стопански деятел, на всѣки отдѣленъ човѣкъ въ търговията възможностъ да живѣе. Ако нѣма ограничение, тогава ще стане едно раздробяване. А когато стане раздробяване, явява се друго едно положение: идва желанието да се реализиратъ известни доходи, въ рамкитѣ, разбира се, на наредбитѣ, които дава държавата. Въ рамкитѣ на тия наредби, когато ще стане това раздробяване, тогава държавата ще бжде принудена да повишава ценитѣ, за да може да се изхранватъ дадени единици. Нека се има и това предвидъ.

Това е, което имамъ да кажа.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Александъръ Радоловъ.

Александъръ Радоловъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че тоя новъ параграфъ, който ни се предлага отъ комисията за гласуване и приемане, трѣбва да бжде отхвърленъ по две причини. На

първо мѣсто, щомъ господата, които сж предложили въ комисията този новъ параграфъ, сж имали подобно намѣрение, тѣ трѣбваше при разглеждането на законопроекта на първо четене да изнесатъ тукъ това свое намѣрение, за да се обсъди въпросътъ отъ комисията, да се реши тамъ и тогава вече съ пълно основание да се иска тукъ неговото приемане на второ четене. Направено ли е въ пленума такава предложение? Не. Има ли го въ законопроекта на г-на министра? Нѣма го. Комисията изхожда отъ свои съображения и допълва законопроекта съ този новъ параграфъ. Азъ смѣтамъ, че само по тѣзи формални причини предложениятъ отъ комисията новъ параграфъ не може да бжде приетъ.

На второ мѣсто, не бива да бжде възприето предложението на комисията, защото тогава ние ще отидемъ много надалечъ. Г-нъ Никола Василевъ преди малко, говорейки тукъ, ни каза, че единъ бакалинъ се застрелялъ, защото нѣмалъ достатъчно печалба да преживява. Ако въ даденъ браншъ на търговията могатъ да се реализиратъ печалби, ще има лица, които да отиватъ да се установяватъ като търговци въ този браншъ; ако нѣма печалби, никой не е лудъ да се установи като търговецъ въ този браншъ. Затуй азъ смѣтамъ, че нѣма никакви обективни причини, които да налагатъ едно подобно ограничение въ търговията, каквото ни се предлага сега съ новия параграфъ 38.

Г-да! Азъ не съмъ противъ търговията, нито противъ търговцитѣ, но ще се съгласите, че всичко това, което се изнесе тукъ, напримѣръ отъ г-нъ Сирко Станчевъ, далечъ не отговаря на действителността. Вие знаете, че преди известно време единъ нашъ колега, който упражнява търговия, заяви тукъ отъ трибуната: „Азъ никога не съмъ печелилъ толкова, колкото печеля сега, при опредѣленитѣ отъ министерството печалби.“

Никола Василевъ: Този, който направи тази декларация, е занаятчия, той не е търговецъ.

Александъръ Радоловъ: Търговецъ е.

Никола Василевъ: Хайдудовъ е занаятчия.

Александъръ Радоловъ: Извинявай. Хайдудовъ е търговецъ. Той честно и почтено заяви тукъ: „Азъ печеля сега толкова, колкото никога не съмъ печелилъ.“ Ако днесъ, г-да народни представители, ценитѣ на апараментитѣ, мѣстата и пр. хвъркнаха нависоко, то е именно вследствие неимовернитѣ печалби, които се натрупаха отъ търговци и индустриалци. Какво е увеличението, напримѣръ, въ цената на вълната? Миналата година вълната се продаваше 60 л. килограмътъ, а сега — 66 л. Но въ същото време цената на платоветѣ отъ 280-300 л. метърътъ стигна 700-800 л. метърътъ. И при все това пакъ се говори, че се били увеличили ценитѣ на земеделскитѣ продукти! Ами че въ миналото земеделецътъ можеше да купи за нуждитѣ на семейството си единъ метъръ докъ по 10-12 л. метъръ, днесъ трѣбва да плати 40-45 л. и не може да го намѣри. Въпрѣки това, пакъ повтарямъ, все се говори, че земеделскитѣ произведения достигнали вече ценитѣ, които имали сжщитѣ произведения въ Германия, и че тѣзи цени били добри. Ами ценитѣ на ония продукти, отъ които земеделецътъ-стопанинъ има нужда, отговарятъ ли на ценитѣ на неговитѣ произведения? Абсолютно не отговарятъ. Ценитѣ на всички предмети, нуждни на земеделца-стопанинъ, сж два пѣти и повече по-високи, а за ценитѣ на неговото производство свършено не се мисли.

Докато на производителя се дава малко, твърде малко за неговитѣ произведения, като даже и на това се завижда, положението на търговеца е свършено друго: днесъ на търговеца се дава повече, отколкото му е давано въ миналото, и, въпрѣки това, той не е доволенъ. Коя е причината за това? Кжде сж основитѣ на черната борса? Безспорно, пакъ въ нашата търговия. И защо не се взематъ достатъчно мѣрки, за да се справимъ съ това положение?

Г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че съ новия § 38, който ни се предлага, не се цели само едно обикновено ограничение на търговията, ами се преследватъ по-дълбоки цели. Ако щете да знаете, съ това предложение се иска да се ограничи и свободата на българския производител, да може да се кооперира, за да гарантира по-добри цени за собственитѣ си произведения. Г-нъ д-ръ Минковъ основателно ви каза нѣщо, което може да се случи на много мѣста. Ако тѣзи, които произвеждатъ тукъ, искатъ да вложатъ производството си въ една тютюнова кооперация, може, по силата на това ограничение

сега, да имъ се каже: не може. Защо? Защото трѣбвало на единъ новъ търговецъ Х да се гарантира събирането на 300.000, 500.000 или 800.000 кгр. тютюнъ. Г-да! При такова ограничение на търговията, къде е гаранцията, че въ утрешния день нѣма да се отиде по-далечъ и да се направятъ такива ограничения, които фактически да ограничаватъ и търговцитѣ, за които казахъ, че нѣма основание да се ограничаватъ, а и производителитѣ и въобще българскитѣ граждани?

Азъ смѣтамъ, че въ случая между интереса на българския гражданинъ и българския производителъ, отъ една страна, и интереса на търговеца и на индустриалеца, отъ друга страна, трѣбва да се предпочете интересътъ на българския гражданинъ и производителъ. Нека търговецътъ изпълни своя дългъ при днешнитѣ условия, въ които е поставенъ, така както изпълняватъ своя дългъ българскиятъ производителъ и гражданинъ. Не бива да отиваме до такива ограничения. При разглеждане закона за организиране на професиитѣ въ парламентарната комисия азъ чухъ единъ отъ членоветѣ на комисията да казва, по поводъ едно измѣнение въ законопроекта въ полза на кооперациитѣ: „Вие взехте ли мнението на търговскитѣ камари, за да излъзете тукъ съ това искане?“ Ето и сега г-нъ Сирко Станчевъ, като говорѣше, ни каза: „По тѣзи въпроси най-напредъ трѣбва да се вземе мнението на компетентнитѣ.“ Съгласенъ съмъ. Ами че ние не сме свършено некомпетентни. Освенъ това, когато се изготви нѣкой законопроектъ, компетентнитѣ лица вънъ отъ Парламента иматъ всичката възможностъ, печатно или както намѣрятъ за добре по другъ начинъ, да кажатъ своето мнение. По-важитѣ законопроекти не се разглеждатъ и гласуватъ веднага на другия день следъ внасянето имъ въ Народното събрание; минава доста време, презъ което компетентнитѣ лица иматъ възможностъ да кажатъ думата си. Не бива, обаче, да се иска предварително да питаме компетентнитѣ лица, за кое сж съгласни и за кое не сж съгласни. Че тогава да ги извикаме тѣхъ, да ги поставимъ на нашитѣ мѣста тукъ и тѣ да обсъждатъ законопроектитѣ! Не, г-да народни представители. Парламентътъ е свободенъ и не бива да го подчиняваме на която и да било организация, отъ каквото и характеръ да бѣде тя, като предварително вземаме мнението на дадена организация по нѣкой законопроектъ и тогава да се внесе последниятъ въ Народното събрание.

Азъ моля г-на министра на търговията, при това положение, да се предпочета интересътъ на гражданина и на производителя предъ интереса на търговеца и индустриалеца, защото, както ви казахъ, азъ виждамъ тукъ единъ далеченъ замахъ: ако днесъ се ограничи търговията съ тютюнъ, утре може да се ограничи търговията съ жито, следъ това може да се ограничи търговията съ друго производство, изхождайки все отъ това становище, че въ даденъ търговски браншъ има пресищане. Ние не можемъ да се осланяме само на търговскитѣ интереси и схващания, а ще трѣбва да вземемъ въ съображение и интереситѣ на българското гражданство и интереситѣ на българското производство.

Приключвайки, азъ моля, направеното ни отъ комисията предложение да не се гласува, не само на формалното основание, което първоначално изтъкнахъ — че предложението не е направено съобразно съ нашия правилникъ и нашия парламентаренъ редъ — но и по съображение, че предложението е отъ чисто професионаленъ интересъ на господа търговцитѣ, не е отъ общественъ интересъ. Нашата задача тукъ е да защитаваме общественъ интересъ, а не професионалния интересъ на която и да било организация. (Ръкоплѣскания)

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата г-нъ министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ д-ръ Славчо Загоровъ: Г-да народни представители! По политиката на Министерството на търговията се изказаха много противоречиви мнения. Самото това обстоятелство вече показва къде е истината. Азъ нѣмамъ за целъ сега да дамъ подробни обяснения, а вземамъ думата по поводъ предлагания новъ § 38 отъ законопроекта.

Въ цѣлия законопроектъ се прокарва като червена нишка стремѣжътъ да се приспособи търговията къмъ днешнитѣ стопански условия. Поставятъ се цензове, поставятъ се изисквания спрямо търговеца, които искатъ да издигнатъ търговското съсловие, защото търговията днесъ е не само право, но и задължение. Не всѣки може, споредъ

мене, да бѣде търговецъ. Това е основната идея на законопроекта. Въ духа на това схващане е и направеното предложение съ § 38 отъ законопроекта. Това предложение, г-да, не е на Търговския съюзъ. Това предложение не се защищаваше отъ търговцитѣ въ парламентарната комисия. Г-нъ Минчо Ковачевъ се бори противъ това предложение. И г-нъ Сирко Станчевъ не бѣше за това предложение. Азъ казвамъ имена, г-да, защото мисля, че при днешнитѣ разисквания това е полезно да направя. Това предложение, г-да, бѣше разкритикувано отъ г-нъ д-ръ Никола Минковъ. Азъ не се учудвамъ, че той се обяви противъ предложението. Тукъ може да има различни схващания. Ние знаемъ различни нѣща по стопанството и можемъ да мислимъ различно. Мене ми направи впечатление, обаче, начинътъ, по който той защити своята теза. Той намѣси чувства, той бие на чувства, което е съвсемъ излишно въ този случай. Той говори за нѣкои нещастни жертви при прилагането на законитѣ противъ еврейтѣ. Азъ не разбирамъ даже за какво се касае. Азъ съмъ изненаданъ отъ неговитѣ думи и отъ неговитѣ мисли. Азъ го моля да даде обяснение, какво иска да каже и какво лошо има той предвидъ. Всъщностъ азъ съмъ съвсемъ далечъ отъ това, за което той намекаше — далечъ съмъ както по помисълъ, така и по дѣло. Но това бѣше необходимо за оратора, за да внесе тукъ едно настрояние, което ще даде своя плодъ. И азъ нѣма да се противопоставя да даде то своя плодъ. Разбира се, Парламентътъ носи отговорностъ за решенията, които засѣгатъ режима на търговията, които засѣгатъ стопанскитѣ условия. Азъ нѣмамъ нищо противъ, обаче позволете ми да обърна внимание на послѣдствията отъ решението на Парламента.

Рашко Атанасовъ: Какви послѣдствия казвате, г-не министре, че ще има?

Министъръ д-ръ Славчо Загоровъ: Всѣка грѣшка, която би се направила, ще има послѣдствия. И азъ смѣтамъ, че ще има.

Рашко Атанасовъ: Защо предварително издавате присѣда?

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни)

Рашко Атанасовъ: Защо присѣждате така?

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни)

Рашко Атанасовъ: Всѣки има свободна съвѣсть.

Министъръ д-ръ Славчо Загоровъ: Защо пресичате? Оставете ме да се изкажа. — Мене ми е все едно какво решение ще вземе Парламентътъ по този въпросъ. Обаче послѣдствията ще бѣдатъ носени не само отъ министерството, но и отъ тѣзи, които сега ще решатъ въпроса.

Въ своята критика г-нъ д-ръ Никола Минковъ каза думи, които вече накърняватъ нашето взаимно уважение. Азъ нѣма да му отговоря, защото държа на това взаимно уважение, а ще мина по съществото на въпроса.

Г-нъ Никола Василевъ, безъ да е казалъ въ комисията нѣщо въ полза на предложението, само отъ чувство на солидарностъ къмъ търговското съсловие — защото го боляше като слушаше такива тежки думи — обясни, че има добри и лоши браншове, както въ търговията, така и въ индустрията. Има браншове, които изнемогаватъ. Такъвъ е, напримеръ, манифактурниятъ браншъ. Тамъ се стремятъ да нахѣлътатъ хора, които искатъ чисто формално да добиятъ правото на контингентъ и на оборотъ. Но тогава, когато нѣмаме стоки въ единъ браншъ, а има нови искания за нови фирми, ние сме предъ следното положение: или трѣбва да допустнемъ по-високи проценти печалби, за да могатъ да покриватъ разносикитѣ си при намаляния оборотъ, или пъкъ трѣбва да се примиримъ съ нарушения на наредбитѣ. Ето защо въ този браншъ би трѣбвало да се обяви преситеностъ.

Но щомъ като, г-да, въ Народното събрание, хора така уважавани отъ мене, като г-нъ Иванъ Петровъ, г-нъ Александъръ Радоловъ, които мислятъ, че тукъ има стремѣжъ къмъ монополъ — о, въ такъвъ случай, г-да, по-добре е да запазимъ нашата вѣра въ законопроекта на министерството, отколкото да гонимъ технически ефектъ, какъвто се гони съ това предложение. По-добре е да имаме грѣшки въ нѣкой браншъ, по-добре е да имаме мжчнотии въ опредѣлянето на цени и пр., отколкото Парламентътъ да мисли, че тукъ се гони нѣщо нехубаво, нѣщо непочтено.

Азъ бихъ предложилъ нѣколко решения въ случая. Бихъ предложилъ, напимѣръ, да остане това предложение, като се каже, че не важи за X браншъ, ако това би било нѣщо разумно. Но и отъ това се отказвамъ. Азъ съмъ съгласенъ, предложението да се махне изцѣло, обаче да се запази довѣрието въ правителството и въ Парламента, защото, щомъ говоримъ за недоразумения, то е вече опасно положение, понеже отъ тукъ недоразуменията се пренасятъ въ народа и, вмѣсто да имаме полза въ търговията, ще имаме лошо впечатление въ обществото.

Ето защо азъ мисля, че е по-добре да се изостави това предложение. (Ржкоплѣскания)

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Г-нъ Митакъвъ! Отказвате ли се да говорите?

Крумъ Митакъвъ: Щомъ се оттегля предложението, отказвамъ се.

Д-ръ Никола Минковъ: Г-не председателю! Г-нъ министърътъ на търговията отправи къмъ мене молба да дамъ обяснение по това, което говорихъ. Азъ съмъ готовъ да се обясня веднага.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Г-не министре! Настоявате ли?

Министъръ д-ръ Славчо Загоръвъ: Азъ моля г-нъ Минковъ да дойде при мене да се обяснимъ спокойно.

Д-ръ Никола Минковъ: Азъ нѣма да отида при г-на министра да се обясняваме, защото съмъ говорилъ предъ Народното събрание. Ако г-нъ министърътъ мисли, че съмъ заблудилъ Народното събрание, азъ искамъ тукъ да кажа думата си.

Димитъръ Андреевъ: Оттегля ли се предложението на комисията?

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Не може да се оттегли, г-нъ Андреевъ. Това е решение на комисията.

Димитъръ Андреевъ: Щомъ не се оттегля, тогава азъ моля да ми се даде думата.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Имате думата.

Г-да народни представители! Понеже, часътъ е 8 безъ 5 минути и следъ малко ще трѣбва да вдигнемъ заседанието, моля да се съгласите да продължимъ заседанието, докато изчерпимъ разглежданата точка отъ дневния редъ. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Димитъръ Андреевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Вие знаете, че въ закона за насърдчение на мѣстната индустрия има разпоредба, споредъ която министърътъ има право да обявява известни области въ индустрията за преситени и да не разрешава откриването на нови индустриални предприятия въ тѣзи области. По подобие на тази разпоредба въ закона за насърдчение на мѣстната индустрия, въ миналото бѣше изготвенъ единъ проектъ за регламентиране вътрешната търговия, въ който се предвиждаше сѣщото правило, сѣщиятъ принципъ и за търговията. Този проектъ, обаче, не можа да стане законъ. Защо? Защото по този начинъ търговията щѣше да се замръззи, щѣше да остане въ онова положение, въ което бѣше тогава. А вие знаете, че голѣмъ процентъ отъ нашата търговия е въ ржцетъ на чужденци, най-вече въ ржцетъ на евреитѣ. Не е тайна за никого, напимѣръ, че 97% отъ търговията съ манифактура е въ ржцетъ на евреитѣ.

Таско Стоилковъ: Има различни категории евреи.

Димитъръ Андреевъ: Понеже съ една подобна разпоредба щѣше да се възпрепятствува влизането на българския елементъ въ българската търговия, щѣше да се закрепости чуждиятъ елементъ въ търговията, затова този проектъ не можа да стане законъ.

Какво се предлага сега? Въ комисията съ едно малко мнозинство сѣ прокарали въ § 38 алинеята къмъ чл. 59, която д-ръ Никола Минковъ иска да се премахне, изразяваща онова правило, което се искаше да се прокара въ миналото въ проекта за регламентиране на вътрешната търговия. Тази алинея има следния текстъ: „Министърътъ на търговията, промишлеността и труда, следъ

като вземе мнението на Висшия търговски съветъ, може да обявява, за опредѣлено време, преситеностъ въ кой и да е клонъ на търговията, за цѣлата страна или за отдѣлни населени мѣста. Това разпореджане има сила до 31 декемврий 1945 г.“ Тази разпоредба е сжщата отъ стария проектъ, за който ви споменахъ. Тѣкмо това разпореджане г-нъ д-ръ Никола Минковъ иска да се премахне. Азъ подкрепямъ неговото предложение и ви моля да гласувате изхвърлянето на тази алинея.

Тѣзи, които искатъ да прокаратъ тази алинея, се позоваватъ на положението на дирижираното стопанство. Наистина, за да дирижирате стопанството, трѣбва да имате правото да опредѣляте, да разрешавате, да съкращавате, въобще да казвате кжде колко търговци трѣбва да има. Това е въ духа на новото време. Това е вѣрно. Обаче духътъ на новото време изисква, преди прилагането на този принципъ, да се приложи по-рано единъ другъ принципъ, една друга предпоставка, а именно принципътъ, че българската земя трѣбва да се обезпечи като жизнено пространство за българския народъ; принципътъ, че върху българската земя търговията трѣбва наистина да бѣде българска. Докато вие не приложите този принципъ, докато не вземете търговията и я дадете въ ржцетъ на българитѣ, нѣмате право да предлагате този принципъ въ името на новото време и да казвате, че искате да обявявате дадена областъ отъ търговията за преситена. Изземете търговията отъ ржцетъ на евреитѣ и на чужденцитѣ, предайте я на българитѣ, и азъ ще гласувамъ съ две ржде това предложение. Но докато вие не регламентирате, т. е. не изземете търговията отъ ржцетъ на евреитѣ, вие нѣмате право да прилагате този принципъ. Никой не може да ми каже колко еврейски предприятия сѣ ликвидирани. И днесъ манифактурата е 97% въ ржцетъ на евреитѣ. Ако се приеме тази алинея, то значи да остане това положение, каквото е, и за въ бъдеще. Ние гласувахме презъ януарий 1941 г. закона за защита на нацията, а на 8 мартъ т. г. се публикува наредбата на министра на търговията, съ която се даде новъ срокъ за ликвидация на еврейскитѣ предприятия — до 1 септемврий 1942 г., а следъ туй вѣроятно ще дадемъ и другъ новъ срокъ. Ние съ тази алинея ще запазимъ това положение, което съществува днесъ.

Г-да! Азъ новъ редъ не разбирамъ да се даде българската търговия като монополъ на нѣколко човѣка. Новъ редъ не разбирамъ да се даде на фирмата „Българска търговия“, гдето държавата има малко участие, въ която участвуватъ нѣколко български търговци, монополътъ на търговията въ Бѣломорието. Запишете се тамъ, нѣма защо да работите, и въ края на годината ще получите грамадни дивиденди. Това е то да се насажда монополътъ съ силата на властата.

Азъ ще ви кажа единъ другъ характеренъ белегъ за характеристика на системата. Който има акции отъ трѣвненската фабрика „Св. Георги“, на която отъ 15 години се люлѣха краката, може да отиде въ Търговската банка, София, днесъ и срещу акциитѣ, които има, да получи нови акции. Ако имате 100 акции, получавате безъ пари нови 100, а срещу старитѣ и срещу новитѣ акции вие ще получите още по 12% дивиденди! Не разбирамъ, г-да народни представители, подъ „новъ редъ“ да създадемъ условия за нѣколко души да печелятъ безгранично, а пъкъ на други да не можемъ да увеличимъ заплатата, за да се хранятъ. Азъ не разбирамъ така новия редъ! Азъ разбирамъ новото въ смисълъ да създадемъ условия за културно и материално преуспѣване на всички българи, на всички членове на нацията, а не само на нѣколко души! (Ржкоплѣскания) А вие нѣма да постигнете това чрезъ тази алинея, като запазите търговията въ днешното положение, въ което се намира. Измѣнете системата! Когато се позовавате на германската система, вземете отъ германцитѣ цѣлостно онова, което е въ Германия. Но тамъ този таванъ на печалбитѣ не е безграниченъ, както е у насъ. Търговецътъ тамъ не може да вземе повече отъ 6%, индустриалецътъ сжщо не може да вземе повече отъ 6%. Всичко останало отива въ производството, което по този начинъ е въ услуга на обществото. Днесъ тамъ и понятието за частната собственостъ има едно по-друго съдържание отъ миналото. Частната собственостъ тамъ се схваща вече като една дейностъ, свързана съ личността и съ народностната общностъ. Частната собственостъ е вече една дейностъ, отъ която не трѣбва да се ползува само личността или дадена група, а цѣлата общностъ. Щомъ ще се позоваваме на германската система, то това не трѣбва да вършимъ само тогава, когато имаме интересъ отъ това.

Моля да гласувате предложението на г-нъ Минковъ — да се изхвърли тази алинея.

Крумъ Митаковъ: Искамъ думата.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Нали се от-
казате?

Обажда се: Ясно е. (Възражения)

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Разисква-
нията сж приключени. Ще пристъпимъ къмъ гласуване. Ще
поставя на гласуване предложението на г-нъ д-ръ Никола
Минковъ. Това предложение е: § 38, както се докладва, да
бъде премахнатъ, да не се приема.

Които г-да народни представители приематъ предло-
жението на г-нъ д-ръ Никола Минковъ, моля, да вдигнатъ
ръжка. Мнозинство, Събранието приема.

Значи, новиятъ § 38 не се приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: Параграфъ 35 става § 38.

Никола Василевъ: Г-не председателю! Нѣмаше мно-
зинство.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Какъ да нѣ-
маше? Защо не направихте веднага възражение? Ще по-
вторя гласуването.

Г-да народни представители! Понеже се оспорва мно-
зинството, ще повторя гласуването.

Които г-да народни представители приематъ предложе-
нието на г-нъ д-ръ Никола Минковъ, моля, да вдигнатъ
ръжка.

Никола Василевъ: Малцинство.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Моля, г-нъ
Василевъ, елате, пребройте и кажете дали нѣма мнозин-
ство!

Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Сирко Станчевъ: § 35 става § 38. (Чете)

„§ 38. Навсѣкжде въ закона думитѣ: „браншъ“, „бран-
шове търговия“ и „браншово сдружение“ се замѣняватъ
съ думитѣ: „клонъ“, „клонове търговия“ и „клоново сдру-
жение.“

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Които прие-
матъ § 38, моля, да вдигнатъ ръжка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Законопроектътъ е окончателно приетъ.

Игнатъ Хайдудовъ: Г-не председателю! Нѣмаше мно-
зинство. (Глъчка)

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Г-да народни
представители! Моля да се съгласите да вдигнемъ заседа-
нието. За следното заседание, което ще бъде утре, сръда,
15 ч., въ съгласие съ правителството, ви предлагамъ след-
ния дневенъ редъ:

Първо четене на законопроектитѣ:

1. За закриване на изравнителната смѣтка „Кожи, тлъ-
стини, кръвъ и др.“ при Софийския клонъ на Българската
земеделска и кооперативна банка и внасяне на сумитѣ въ
приходъ на държавното съкровище.

2. За допълнителенъ бюджетенъ кредитъ по бюджета
на Министерството на земедѣлнето и държавнитѣ имоти
за 1942 бюджетна година въ размѣръ на 5.100.000 л.

3. За отпускане народни пенсии на заслужили лица.

4. За дървоснабдяването.

5. За измѣнение и допълнение на закона за разшире-
ние на желѣзопѣтната мрежа и на пристанищата.

Които приематъ предложения дневенъ редъ, моля, да
вдигнатъ ръжка. Мнозинство, Събранието приема.

Закривамъ заседанието.

(Закрито въ 20 ч. 5 м.)

Подпредседателъ: **ДИМИТЪРЪ ПЕШЕВЪ**

Секретари: { **НИКОЛАЙ СУЛТАНОВЪ**
 { **СТЕФАНЪ БАГРИЛОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **ДОНЧО ДУКОВЪ**